

Αριθμός 2307/2014

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 7 Δεκεμβρίου 2012, με την εξής σύνθεση: Κ. Μενουδάκος, Πρόεδρος, Δημ. Πετρούλιας, Αθ. Ράντος, Αντιπρόεδροι του Συμβουλίου της Επικρατείας, Ν. Μαρκουλάκης, Δ. Μαρινάκης, Μ. Καραμανώφ, Μ. Βηλαράς, Αικ. Σακελλαροπούλου, Αικ. Χριστοφορίδου, Δ. Αλεξανδρής, Μ. - Ε. Κωνσταντινίδου, Α. – Γ. Βώρος, Κ. Ευστρατίου, Γ. Ποταμιάς, Μ. Γκορτζολίδου, Ιω. Γράβαρης, Ε. Αντωνόπουλος, Γ. Τσιμέκας, Σπ. Μαρκάτης, Α. Ντέμσιας, Φ. Ντζίμας, Ηρ. Τσακόπουλος, Μ. Παπαδόπουλου, Β. Αραβαντινός, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Φιλοπούλου, Θ. Αραβανής, Κ. Πισπιρίγκος, Τ. Κόμβου, Σύμβουλοι, Φρ. Γιαννακού, Α. Ρωξάνα, Ο. Νικολαράκου, Πάρεδροι. Από τους ανωτέρω οι Σύμβουλοι Φ. Ντζίμας και Τ. Κόμβου, καθώς και η Πάρεδρος Α. Ρωξάνα, μετέχουν ως αναπληρωματικά μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 2 του ν. 3719/2008. Γραμματέας η Μ. Παπασαράντη.

Α) Για να δικάσει την από 13 Μαρτίου 2012 αίτηση:

του Πρωτοβάθμιου Συνδικαλιστικού Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος Υπαλλήλων ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» (ΣΥΓΓΤΕ), που εδρεύει στην Αθήνα (Σολωμού 20), το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Αναστάσιο Πετρόπουλο (Α.Μ. 15025), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εξωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, 4) Υπουργού Εθνικής Άμυνας, 5) Υπουργού Εσωτερικών, 6) Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 7) Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 8) Υπουργού Παιδείας και

./.

Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 9) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, 10) Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Προνοίας, 11) Υπουργού Υγείας, 12) Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 13) Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 14) Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 15) Υπουργού Τουρισμού, 16) Υπουργού Ναυτιλίας, 17) Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης και 18) Υπουργού Επικρατείας, οι οποίοι παρέστησαν με τις Γαρυφαλιά Σκιάνη και Βασιλική Τύρου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους.

Β) Για να δικάσει την από 13 Μαρτίου 2012 αίτηση:

του Πρωτοβάθμιου Συνδικαλιστικού Σωματείου με την επωνυμία: «Σύλλογος Υπαλλήλων ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ» (ΣΥΤΑ), που εδρεύει στην Αθήνα (Σίνα 18), το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Αναστάσιο Πετρόπουλο (Α.Μ. 15025), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εξωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, 4) Υπουργού Εθνικής Άμυνας, 5) Υπουργού Εσωτερικών, 6) Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 7) Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 8) Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 9) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, 10) Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Προνοίας, 11) Υπουργού Υγείας, 12) Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 13) Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 14) Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 15) Υπουργού Τουρισμού, 16) Υπουργού Ναυτιλίας, 17) Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης και 18) Υπουργού Επικρατείας, οι οποίοι παρέστησαν με τις Γαρυφαλιά Σκιάνη και Βασιλική Τύρου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους.

Γ) Για να δικάσει την από 13 Μαρτίου 2012 αίτηση:

του Πρωτοβάθμιου Συνδικαλιστικού Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος Εργαζομένων MARFIN – ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ (ΣΕΜΕΤ)», που εδρεύει στην Αθήνα (Βουλής 5), το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Αναστάσιο Πετρόπουλο (Α.Μ. 15025), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εξωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, 4) Υπουργού Εθνικής Άμυνας, 5) Υπουργού Εσωτερικών, 6) Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 7) Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 8) Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 9) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, 10) Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Προνοίας, 11) Υπουργού Υγείας, 12) Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 13) Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 14) Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 15) Υπουργού Τουρισμού, 16) Υπουργού Ναυτιλίας, 17) Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης και 18) Υπουργού Επικρατείας, οι οποίοι παρέστησαν με τις Γαρυφαλιά Σκιάνη και Βασιλική Τύρου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους.

Δ) Για να δικάσει την από 13 Μαρτίου 2012 αίτηση:

του Σωματείου με την επωνυμία «Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών (Π.Ο.Ε.Σ.Υ.)», που εδρεύει στην Αθήνα (Ακαδημίας 20), το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Αναστάσιο Πετρόπουλο (Α.Μ. 15025), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εξωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, 4) Υπουργού Εθνικής Άμυνας, 5) Υπουργού Εσωτερικών, 6) Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 7) Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 8) Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 9) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, 10) Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής

Ασφάλισης και Προνοίας, 11) Υπουργού Υγείας, 12) Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 13) Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 14) Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 15) Υπουργού Τουρισμού, 16) Υπουργού Ναυτιλίας, 17) Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης και 18) Υπουργού Επικρατείας, οι οποίοι παρέστησαν με τις Γαρυφαλιά Σκιάνη και Βασιλική Τύρου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους.

Ε) Για να δικάσει την από 26 Μαρτίου 2012 αίτηση:

των: 1) Τριτοβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με την επωνυμία «Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.)», που εδρεύει στην Αθήνα (Πατησίων 69) και 2) Ιωάννη Σαρηγιαννίδη του Χαράλαμπου, κατοίκου Θεσσαλονίκης (Κ. Παλαμά 27 – Κορδελιό), οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους Αριστείδη Καζάκο (Α.Μ. 1461 – Δ.Σ. Θεσσαλονίκης) και Σοφία Καζάκου (Α.Μ. 21827), που τους διόρισαν με πληρεξούσιο,

κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εξωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, 4) Υπουργού Εθνικής Άμυνας, 5) Υπουργού Εσωτερικών, 6) Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 7) Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 8) Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 9) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, 10) Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Προνοίας, 11) Υπουργού Υγείας, 12) Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 13) Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 14) Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 15) Υπουργού Τουρισμού, 16) Υπουργού Ναυτιλίας, 17) Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης και 18) Υπουργού Επικρατείας, οι οποίοι παρέστησαν με τις Γαρυφαλιά Σκιάνη και Βασιλική Τύρου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους,

και κατά της παρεμβαίνουσας Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία «ΚΤΕΛ Χαλκιδικής – Ανώνυμη Μεταφορική – Τουριστική και Εμπορική Εταιρεία», που εδρεύει στον Πολύγυρο Χαλκιδικής (Νικηφόρου Φωκά 12), η οποία παρέστη με τους δικηγόρους Κωνσταντίνο Γώγο (Α.Μ. 4544 – Δ.Σ. Θεσσαλονίκης) και Ευφημία Παπαϊωάννου (Α.Μ. 6159 – Δ.Σ. Θεσσαλονίκης), που τους διόρισε στο ακροατήριο ο Πρόεδρος της Εταιρείας.

ΣΤ) Για να δικάσει την από 3 Μαρτίου 2012 αίτηση:

του Πρωτοβάθμιου Συνδικαλιστικού Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος Εργαζομένων στην Τράπεζα PROBANK Α.Ε.», που εδρεύει στην Αθήνα (Βησσαρίωνος 9), το οποίο παρέστη με τον δικηγόρο Αναστάσιο Πετρόπουλο (Α.Μ. 15025), που τον διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εξωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, 4) Υπουργού Εθνικής Άμυνας, 5) Υπουργού Εσωτερικών, 6) Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 7) Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 8) Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 9) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, 10) Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, 11) Υπουργού Υγείας, 12) Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 13) Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 14) Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 15) Υπουργού Τουρισμού, 16) Υπουργού Ναυτιλίας, 17) Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης και 18) Υπουργού Επικρατείας, οι οποίοι παρέστησαν με τις Γαρυφαλιά Σκιάνη και Βασιλική Τύρου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους.

Ζ) Για να δικάσει την από 3 Απριλίου 2012 αίτηση:

των Πρωτοβάθμιων Συνδικαλιστικών Σωματείων με την επωνυμία 1) «Σωματείο Ηλεκτροδηγών ΗΣΑΠ», που εδρεύει στον Πειραιά (Λουδοβίκου 1) και 2) «Σωματείο Ηλεκτροδηγών ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ», που

εδρεύει στην Αθήνα (Κηφισού 94), οι οποίοι παρέστησαν με τον δικηγόρο Αναστάσιο Πετρόπουλο (Α.Μ. 15025), που τον διόρισαν με πληρεξούσιο, κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εξωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, 4) Υπουργού Εθνικής Άμυνας, 5) Υπουργού Εσωτερικών, 6) Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 7) Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 8) Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 9) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, 10) Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Προνοίας, 11) Υπουργού Υγείας, 12) Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 13) Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 14) Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 15) Υπουργού Τουρισμού, 16) Υπουργού Ναυτιλίας, 17) Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης και 18) Υπουργού Επικρατείας, οι οποίοι παρέστησαν με τις Γαρυφαλιά Σκιάνη και Βασιλική Τύρου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους.

Η) Για να δικάσει την από 5 Απριλίου 2012 αίτηση:

της Δευτεροβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με την επωνυμία «Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδος (ΟΤΟΕ)», που εδρεύει στην Αθήνα (Βησσαρίωνος 9), η οποία παρέστη με τους δικηγόρους Ξενοφώντα Κοντιάδη (Α.Μ. 16381), Νικόλαο Φιλιππίπουλο (Α.Μ. 2935) και Αναστάσιο Πετρόπουλο (Α.Μ. 15025), που τους διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά των: 1) Πρωθυπουργού, 2) Υπουργού Εξωτερικών, 3) Υπουργού Οικονομικών, 4) Υπουργού Εθνικής Άμυνας, 5) Υπουργού Εσωτερικών, 6) Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, 7) Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, 8) Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 9) Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, 10) Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής

./.

Ασφάλισης και Προνοίας, 11) Υπουργού Υγείας, 12) Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 13) Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 14) Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, 15) Υπουργού Τουρισμού, 16) Υπουργού Ναυτιλίας, 17) Υπουργού Μακεδονίας – Θράκης και 18) Υπουργού Επικρατείας, οι οποίοι παρέστησαν με τις Γαρυφαλιά Σκιάνη και Βασιλική Τύρου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους,

στη δίκη παρεμβαίνουν οι: 1) Πρωτοβάθμιες Συνδικαλιστικές Οργανώσεις με την επωνυμία α) «Σύλλογος Εργαζομένων Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος», που εδρεύει στην Αθήνα (Ευπόλιδος 8), η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Νικόλαο Δήμα (Α.Μ. 16733), που τον διόρισε στο ακροατήριο ο Πρόεδρος της, β) «Σύλλογος Εργαζομένων Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος», που εδρεύει στην Αθήνα (Αμερικής 10), η οποία παρέστη με τον πιο πάνω δικηγόρο Νικόλαο Δήμα, στον οποίο δόθηκε προθεσμία για νομιμοποίηση μέχρι την 14^η Ιανουαρίου 2013 και γ) «Σύλλογος Εργαζομένων στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο», που εδρεύει στην Αθήνα (Πεσματζόγλου 4-6), η οποία παρέστη με τον πιο πάνω δικηγόρο Νικόλαο Δήμα, που τον διόρισε στο ακροατήριο ο Πρόεδρος της, 2) Πρωτοβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης - Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος Υπαλλήλων The Royal Bank of Scotland plc», που εδρεύει στον Πειραιά (Ακτή Μιαούλη 45), η οποία με την από 20.12.2012 έγγραφη δήλωση του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Παπαμιχαήλ (Α.Μ. 16633), παραιτείται του δικογράφου της από 22.10.2012 παρεμβάσεώς της, 3) Πρωτοβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με την επωνυμία «Σύλλογος Υπαλλήλων Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος» (ΣΥΕΤΕ), που εδρεύει στην Αθήνα (Σοφοκλέους 15), η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Αναστάσιο Πετρόπουλο (Α.Μ. 15025), που τον διόρισε με πληρεξούσιο, 4) α) Επαγγελματικού Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος Υπαλλήλων Τραπέζης της Ελλάδος» (Σ.Υ.Τ.Ε.), που εδρεύει στην Αθήνα (Σίνα 16), β) Πρωτοβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με

./.

την επωνυμία «Σύλλογος Προσωπικού ALPHA BANK», που εδρεύει στην Αθήνα (Ιπποκράτους 23), γ) Πρωτοβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με την επωνυμία «Σύλλογος Προσωπικού Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου πρώην T BANK», που εδρεύει στην Αθήνα (Ομήρου 56), που παρέστησαν με τον δικηγόρο Νικόλαο Φιλιππόπουλο (Α.Μ. 2935), τον οποίο διόρισαν με πληρεξούσιο, δ) Πρωτοβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με την επωνυμία «Σύλλογος Υπαλλήλων The Royal Bank of Scotland plc», που εδρεύει στον Πειραιά (Ακτή Μιαούλη 45), η οποία παρέστη με τον δικηγόρο Γεώργιο Παπαμιχαήλ (Α.Μ. 16633), που τον διόρισε με πληρεξούσιο και ε) Πρωτοβάθμιας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με την επωνυμία «Σύλλογος Εργαζομένων Συνεταιριστικής Τράπεζας Ηπείρου», που εδρεύει στα Γιάννενα (Γιοσέφ Ελιγιά 7), η οποία παρέστη με τον πιο πάνω δικηγόρο Νικόλαο Φιλιππόπουλο, στον οποίο δόθηκε προθεσμία για νομιμοποίηση μέχρι την 14^η Ιανουαρίου 2013, 5) α) Δευτεροβάθμιας Οργάνωσης με την επωνυμία «Ομοσπονδία Συνταξιοχικών Τραπεζικών Οργανώσεων Ελλάδος» (Ο.Σ.Τ.Ο.Ε), που εδρεύει στην Αθήνα (Αμερικής 6), β) Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος Συνταξιούχων Τραπέζης Ελλάδος», που εδρεύει στην Αθήνα (Σίνα 16), γ) Σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος Συνταξιούχων ALPHA BANK», που εδρεύει στην Αθήνα (Ιπποκράτους 8) και δ) Σωματείου με την επωνυμία «Πανελλήνιος Σύλλογος Συνταξιούχων Υπαλλήλων Τράπεζας Αττικής», που εδρεύει στην Αθήνα (Φειδίου 6), που παρέστησαν με τη δικηγόρο Γεωργία Φιλιπποπούλου (Α.Μ. 22387), την οποία διόρισαν με πληρεξούσιο.

Οι πιο πάνω αιτήσεις εισάγονται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν των από 23.7.2012 πράξεων του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς τους, σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2 εδαφ. α, 20 και 21 του Π.Δ. 18/1989.

Με τις αιτήσεις αυτές οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθ. 6/28.2.2012 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ Α' 38/28.2.2012) με τίτλο «Ρύθμιση θεμάτων για την εφαρμογή της παρ. 6

του άρθρου 1 του ν. 4046/2012» και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Συμβούλου Ηρ. Τσακόπουλου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τους πληρεξουσίους των αιτούντων, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησαν να γίνουν δεκτές οι αιτήσεις, τις αντιπροσώπους του Πρωθυπουργού και των Υπουργών, οι οποίες ζήτησαν την απόρριψή τους και τους πληρεξουσίους των παρεμβαινόντων, οι οποίοι ζήτησαν να γίνουν δεκτές οι παρεμβάσεις τους.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, λόγω κωλύματος κατά την έννοια του άρθρου 26 του ν. 3719/2008 (Α' 214) του Συμβούλου Δ. Αλεξανδρή, τακτικού μέλους της συνθέσεως που εκδίκασε τις ανωτέρω υποθέσεις, στην διάσκεψη έλαβε μέρος αντ' αυτού, ως τακτικό μέλος, ο Φ. Νιζίμας, αναπληρωματικό μέχρι τώρα μέλος της συνθέσεως (βλ. ΣΤΕ 29/2014, 2062/2013 και Πρακτικό Διασκέψεως της Ολομέλειας 25/2013).

2. Επειδή, για την άσκηση των κρινομένων αιτήσεων έχουν καταβληθεί τα νόμιμα παράβολα (γραμμάτια παραβόλου 1244061, 3272193/2012 - 1231956, 3272016/2012 - 1231955, 3272192/2012 - 1244062, 3272194/2012 - 1244400, 3272803/2012 - 3229368, 1244768/2012 - 1244769, 32293969/2012 - 1244772, 3229372/2012 για τις υπ' αριθμούς καταθέσεως 1966/2012, 1968/2012, 1969/2012, 1971/2012, 2234/2012, 2352/2012, 2353/2012 και 2369/2012 αιτήσεις, αντιστοίχως). Οι αιτήσεις αυτές εισήχθησαν απ' ευθείας στην Ολομέλεια του δικαστηρίου, με σχετικές πράξεις του Προέδρου του, λόγω της

σπουδαιότητάς τους, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 παρ. 2 εδ. α' του π.δ. 18/1989 (Α' 8).

3. Επειδή, όλες οι κρινόμενες αιτήσεις στρέφονται κατά της πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 6 της 28.2.2012 (Α' 38/28.2.2012) (εφεξής: ΠΥΣ 6/2012), με την οποία ρυθμίζονται ζητήματα σχέσεων εργασίας, συλλογικής αυτονομίας και διαιτησίας, ασκούνται δε από συνδικαλιστικά σωματεία και περιέχουν λόγους ακυρώσεως αναγόμενους στο συμβατό των ρυθμίσεών της, καθώς και των διατάξεων της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του ν. 4046/2012, κατ' επίκληση των οποίων αυτή (η ΠΥΣ 6/2012) εκδόθηκε, προς το Σύνταγμα, το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνείς συμβάσεις. Υπό τα δεδομένα αυτά, οι κρινόμενες αιτήσεις είναι συναφείς και πρέπει να συνεκδικασθούν.

4. Επειδή, ειδικότερα, με το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012 προβλέφθηκε η μείωση των κατώτατων ορίων μισθών, και ημερομισθίων της από 15.7.2010 Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας κατά 22% και για τους νέους ηλικίας κάτω των 25 ετών κατά 32%. Με το άρθρο 2 της ίδιας ΠΥΣ ρυθμίσθηκε η διάρκεια ισχύος των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, που δεν μπορεί πλέον να υπερβαίνει τα τρία (3) έτη, και προβλέφθηκε ότι οι ισχύουσες κατά την δημοσίευση της προσβαλλόμενης ΠΥΣ σ.σ.ε. λήγουν μετά την συμπλήρωση τριών ετών από την έναρξη της ισχύος του. Επίσης, με το ίδιο άρθρο μειώθηκε σε τρίμηνο (από εξάμηνο) ο χρόνος ισχύος κανονιστικών όρων σ.σ.ε. μετά την λήξη ή την καταγγελία τους, προβλέφθηκε δε ότι μετά την πάροδο του χρόνου αυτού- και εφόσον δεν συναφθεί νέα σ.σ.ε.- από τους όρους αυτούς της σ.σ.ε., της οποίας έληξε η ισχύς, εξακολουθούν να ισχύουν μόνον εκείνοι που αφορούν τον βασικό μισθό ή το βασικό ημερομίσθιο και τα μνημονευόμενα στο εν λόγω άρθρο τέσσερα επιδόματα. Με το άρθρο 3 της παραπάνω ΠΥΣ 6/2012 καταργήθηκε η δυνατότητα μονομερούς προσφυγής στην διαιτησία σε περίπτωση αποτυχίας των συλλογικών διαπραγματεύσεων και το αντικείμενο της διαιτησίας περιορίσθηκε στον

./.

καθορισμό βασικού μισθού και βασικού ημερομισθίου. Με το άρθρο 4 της ίδιας ΠΥΣ ανεστάλη «μέχρι το ποσοστό της ανεργίας να διαμορφωθεί σε ποσοστό κάτω του 10%» η ισχύς διατάξεων νόμων, κανονιστικών πράξεων, σ.σ.ε. ή διαιτητικών αποφάσεων, που προβλέπουν μισθολογικές αυξήσεις με βάση τον χρόνο εργασίας. Τέλος, με το άρθρο 5 καταργήθηκαν οι «ρήτρες μονιμότητας», δηλαδή οι διατάξεις νόμων, κανονιστικών πράξεων, σ.σ.ε. ή διαιτητικών αποφάσεων που παρέχουν σε μισθωτούς με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου εγγυήσεις έναντι των απολύσεων αυξημένες έναντι των προβλεπόμενων στην κοινή εργατική νομοθεσία.

5. Επειδή, όπως είναι γνωστό από άλλη υπόθεση, επί της οποίας εκδόθηκε η 668/2012 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, η Ελληνική Κυβέρνηση αποφάσισε το έτος 2010 να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής σε στενή συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Τούτο, προέκυψε ως εξής : α) Η Ελληνική Δημοκρατία, ως κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης, οφείλει να κινείται εντός των δημοσιονομικών δεικτών που προβλέπονται στα άρθρα 126, 136 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣυνθΛΕΕ) και στο προσαρτημένο στις Συνθήκες υπ' αριθμ. 12 Πρωτόκολλο, ήτοι το προβλεπόμενο ή υφιστάμενο έλλειμμα της και το δημόσιο χρέος της δεν πρέπει να υπερβαίνουν, αντιστοίχως, το 3 % και το 60 % του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). β) Οι αποκλίσεις της ελληνικής οικονομίας από αυτούς τους δημοσιονομικούς δείκτες έγιναν υπερβολικές το έτος 2009 και οδήγησαν σε συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελληνικής Δημοκρατίας (ήτοι, στην αδυναμία της να αντλεί κεφάλαια με δανεισμό από την αγορά δημοσίου χρέους) και στον κίνδυνο της οικονομικής της κατάρρευσης. γ) Προ αυτού του κινδύνου, καθώς και του κινδύνου γενικότερων δυσμενών επιπτώσεων στην Ευρωζώνη, οι Αρχηγοί των Κρατών και Κυβερνήσεων της Ευρωζώνης δήλωσαν στις

25.3.2010 ότι τα άλλα κράτη – μέλη της Ευρωζώνης προτίθενται να συμπληρώσουν, μέσω διμερών δανείων και με την κεντρική οργάνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μια ουσιαστική χρηματοδότηση της Ελληνικής Δημοκρατίας από το ΔΝΤ. δ) Με την από 2.5.2010 επιστολή του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ζητήθηκε από τα άλλα κράτη – μέλη της Ευρωζώνης η παροχή χρηματοδοτικής ενίσχυσης με δανειοδότηση ύψους 80.000.000.000 ευρώ, για μια χρονική περίοδο 36 μηνών, προκειμένου να χρηματοδοτηθεί το οικονομικό πρόγραμμα της Ελληνικής Κυβέρνησης για το υπόλοιπο του έτους 2010 και για την τριετία 2011 – 2013. Η επιστολή αυτή συνοδεύθηκε από ένα κείμενο – «Μνημόνιο Συνεννόησης» (“Memorandum of Understanding”) μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο οποίο, απαρτιζόμενο από τρία επί μέρους Μνημόνια, παρατίθενται το οικονομικό πρόγραμμα της Ελληνικής Κυβέρνησης, με λήψη μέτρων και θέση στόχων για σταδιακή προσαρμογή στους δημοσιονομικούς δείκτες, καθώς και κριτήρια για την παρακολούθηση της εφαρμογής και τη συστηματική αξιολόγηση του προγράμματος. Αντίστοιχου δε περιεχομένου επιστολή, από 3.5.2010, συνοδευόμενη από το ίδιο Μνημόνιο Συνεννόησης, απεστάλη στον Διευθύνοντα Σύμβουλο του ΔΝΤ και ζητήθηκε από το Ταμείο να υποστηρίξει το οικονομικό πρόγραμμα της Ελληνικής Κυβέρνησης, στο πλαίσιο ενός Διακανονισμού Χρηματοδότησης Άμεσης Ετοιμότητας (Stand-by Arrangement), για χρονική περίοδο 36 μηνών, με ποσό ίσο προς 26.400.000.000 ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα (30.000.000.000 ευρώ). Από αυτές τις ενέργειες προέκυψε συμφωνία για τη χρηματοδότηση της Ελληνικής Δημοκρατίας με τη χορήγηση των ως άνω χρηματικών ποσών τμηματικώς, ήτοι σε δανειακές δόσεις ανά τρίμηνο, των οποίων η αποδέσμευση έχει ως προϋπόθεση την εκ μέρους των κρατών – δανειστών και του ΔΝΤ παρακολούθηση και θετική αξιολόγηση της λήψης των μέτρων και της εν

γένει εφαρμογής από την Ελληνική Κυβέρνηση του οικονομικού προγράμματος που εμπεριέχεται στο Μνημόνιο Συνεννόησης.

6. Επειδή, στις 15.3.2010, δηλαδή πριν από την υπογραφή, στις 3.5.2010, του παραπάνω Μνημονίου, δημοσιεύθηκε ο ν. 3833/2010 «Προστασία της εθνικής οικονομίας – Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης» (Α' 40). Με τις διατάξεις του νόμου αυτού μειώθηκαν οι αποδοχές των υπηρετούντων, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στον στενό ή ευρύτερο δημόσιο τομέα (άρθρο 1) αναδρομικά από 1.1.2010 (άρθρο 20 παρ. 1 και άρθρο 1 παρ. 9), ορίσθηκε νέο όριο στις συνολικές αποδοχές και πρόσθετες αμοιβές ή απολαβές όλων των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα (άρθρο 2) αναδρομικά από 1.3.2010 (άρθρο 20 παρ. 2), καθορίσθηκε η εισοδηματική πολιτική της Κυβερνήσεως για το έτος 2010 (άρθρο 3), επιβλήθηκε έκτακτη εφ' άπαξ εισφορά επί του εισοδήματος των φυσικών προσώπων οικονομικού έτους 2010, εφόσον αυτό ήταν 100.000 ευρώ και άνω (άρθρο 5), μειώθηκαν τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια υπερωριακής απασχολήσεως, οι δαπάνες μετακινήσεως και οι αμοιβές συμμετοχής σε συλλογικά όργανα του δημοσίου τομέα (άρθρα 6 - 9), ανεστάλησαν οι προσλήψεις για το έτος 2010 και περιορίσθηκε ο αριθμός των προσλήψεων στο δημόσιο τομέα για τα έτη 2011 έως και 2013 (άρθρα 10 και 11), αυξήθηκαν οι συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας και διαφόρων ειδικών φόρων καταναλώσεως (άρθρα 12 - 15) και επιβλήθηκε εφ' άπαξ φόρος επί των αποθεμάτων πετρελαίου θέρμανσης (άρθρο 16) καθώς και φόρος σε είδη πολυτελείας (άρθρο 17). Στις 6.5.2010 δημοσιεύθηκε ο ν. 3845/2010 «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη - μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» (Α' 65), στον οποίο προσαρτήθηκαν ως Παραρτήματα III και IV τα δύο από τα τρία επί μέρους Μνημόνια , που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη σκέψη. Με τις διατάξεις του νόμου αυτού μειώθηκαν αφ' ενός μεν περαιτέρω οι αποδοχές των

υπηρετούντων με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στον στενό ή ευρύτερο δημόσιο τομέα, και αφ' ετέρου συνταξιοδοτικές παροχές χορηγούμενες από οργανισμούς κυρίας ασφαλίσεως (άρθρο τρίτο), αυξήθηκαν οι συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας και ειδικών φόρων καταναλώσεως (άρθρο τέταρτο) και επιβλήθηκε έκτακτη εισφορά στο εισόδημα των νομικών προσώπων του οικονομικού έτους 2010, εφ' όσον υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ, καθώς και ειδικός φόρος τηλεοπτικών διαφημίσεων (άρθρο πέμπτο). Ο ίδιος νόμος (3845/2010), στο άρθρο δεύτερο περιέχει ρυθμίσεις σχετικά με την προστασία των ανέργων και άλλων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, καθώς και την αγορά εργασίας εν γένει (παρ. 2, 4, 5, 6 και 8), στην παρ. 7 δε αυτού ρυθμίζονται θέματα συλλογικής αυτονομίας ως εξής: «Οι όροι των Ομοιοεπαγγελματικών και Επιχειρησιακών Συμβάσεων Εργασίας μπορούν να αποκλίνουν έναντι των αντίστοιχων όρων Κλαδικών Συμβάσεων Εργασίας, καθώς και των Εθνικών Γενικών Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας και οι όροι των Κλαδικών Συμβάσεων Εργασίας μπορούν να αποκλίνουν έναντι των αντίστοιχων όρων Εθνικών Γενικών Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας. ...». Ακολούθησαν και άλλοι νόμοι, οι οποίοι περιέχουν ρυθμίσεις σχετικές με τις εργασιακές σχέσεις και την συλλογική αυτονομία. Ειδικότερα, με το άρθρο 51 του ν. 3871/2010 (Α' 141/17.8.2010) ορίσθηκε ότι «1. Οι εκδοθησόμενες από τη δημοσίευση του παρόντος ... διαιτητικές αποφάσεις ... δεν ισχύουν και δεν παράγουν κανένα νομικό αποτέλεσμα, εφόσον χορηγούν καθ' οιονδήποτε τρόπο μισθολογικές αυξήσεις για το 2010 και το πρώτο εξάμηνο του 2011. Επίσης δεν ισχύουν και δεν παράγουν κανένα νομικό αποτέλεσμα, εφόσον χορηγούν καθ' οιονδήποτε τρόπο μισθολογικές αυξήσεις για το διάστημα από 1.7.2011 έως 31.12.2012, πέραν των κατωτέρω: α) Από 1ης Ιουλίου 2011, αύξηση των κατώτατων ορίων μισθών και ημερομισθίων, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί στις 31.12.2009 με βάση την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. των ετών 2008 - 2009, κατά ποσοστό ίσο με το ποσοστό της ετήσιας μεταβολής του

./.

ευρωπαϊκού πληθωρισμού για το έτος 2010, β) από 1ης Ιουλίου 2012, αύξηση των κατώτατων ορίων μισθών και ημερομισθίων, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί την 1η Ιουλίου 2011 με βάση την περίπτωση (α) κατά ποσοστό ίσο με το ποσοστό της ετήσιας μεταβολής του ευρωπαϊκού πληθωρισμού για το έτος 2011. 2. ... 3. Οι μεσολαβητικές συμφωνίες δεν μπορεί να υπερβαίνουν τα καθοριζόμενα στην παράγραφο 1 όρια για την τριετία 2010 - 2011 - 2012». Με το άρθρο 13 του ν. 3899/2010 (Α' 212/17.12.2010) προστέθηκε στο άρθρο 3 του ν. 1876/1990 παράγραφος 5Α, που περιλαμβάνει ρυθμίσεις σχετικά με την επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας. Ορίζεται, ειδικότερα, ότι με τέτοια σύμβαση «οι αποδοχές και οι συνθήκες εργασίας είναι δυνατόν να αποκλίνουν από αυτές της αντίστοιχης κλαδικής ... σύμβασης ... και όχι πάντως κατώτερα από το επίπεδο της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας ... Οι ειδικές επιχειρησιακές συλλογικές συμβάσεις εργασίας υπερισχύουν από τις αντίστοιχες κλαδικές ... χωρίς περιορισμούς ...». Η ρήτρα του άρθρου 10 παρ. 4 του ν. 1876/1990 (: «Αν η σχέση εργασίας ρυθμίζεται από περισσότερες ισχύουσες συλλογικές συμβάσεις εργασίας, εφαρμόζεται η πιο ευνοϊκή για τον εργαζόμενο») δεν ισχύει στην περίπτωση αυτή, όπως δεν ισχύει και ο κανόνας του άρθρου 6 παρ. 1 περ. β του ν. 1876/1990, σύμφωνα με τον οποίο ικανότητα για την σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας έχουν οι εργοδότες που απασχολούν 50 τουλάχιστον μισθωτούς. Με το άρθρο 14 του ίδιου νόμου (3899/2010) μεταρρυθμίστηκε το κεφάλαιο του ν. 1876/1990 σχετικά με την διαιτησία και, μεταξύ άλλων, χορηγήθηκε η δυνατότητα μονομερούς από οποιοδήποτε μέρος προσφυγής στην διαιτησία υπό ορισμένες προϋποθέσεις, περιορίστηκε, όμως, το αντικείμενο της διαιτησίας «στον καθορισμό βασικού ημερομισθίου ή/και βασικού μισθού», ρυθμίστηκαν δε και άλλα εργασιακά ζητήματα. Τέλος, με τον ν. 4024/2011 (Α' 226), ρυθμίστηκαν, στο άρθρο 37, ζητήματα συλλογικών διαπραγματεύσεων, κατά τροποποίηση των αντιστοίχων διατάξεων του ν. 1876/1990, και ορίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι

«όσο διαρκεί η εφαρμογή του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής η επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας υπερισχύει σε περίπτωση Συρροής με κλαδική συλλογική σύμβαση εργασίας και πάντως δεν επιτρέπεται να περιέχει όρους εργασίας δυσμενέστερους για τους εργαζόμενους από τους όρους εργασίας εθνικών συλλογικών συμβάσεων ...».

7. Επειδή, πριν από την λήξη της τριετίας 2011 - 2013, η Ελληνική Κυβέρνηση αποφάσισε να ζητήσει πρόσθετη χρηματοδότηση από τα άλλα κράτη - μέλη και από το ΔΝΤ. Προς τούτο, καταρτίσθηκε σχέδιο νέου Μνημονίου Συνεννόησης, το οποίο εγκρίθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 περ. α του ν. 4046/2012 (Α' 28). Το άρθρο αυτό, με τίτλο «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, του Σχεδίου Μνημονίου Συνεννόησης και παροχή εξουσιοδοτήσεων για την υπογραφή τους», έχει ως εξής: «1. Εγκρίνονται τα ακόλουθα Σχέδια Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), όπως τα Σχέδια αυτά με τα συνημμένα παραρτήματά τους στην αγγλική γλώσσα, ως επίσημη γλώσσα των κειμένων αυτών, και σε μετάφρασή τους στην ελληνική γλώσσα προσαρτώνται στον παρόντα νόμο: α) Το Σχέδιο Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ, με τίτλο «Σύμβαση Διευκόλυνσης Διαχείρισης Υποχρεώσεων ΣΙΤ» ("PSI LM Facility Agreement"), μαζί με τα επτά (7) παραρτήματά της, για την παροχή χρηματοδοτικής ενίσχυσης μέχρι του συνολικού ποσού των τριάντα δισεκατομμυρίων (30.000.000.000) ευρώ, με σκοπό να χρηματοδοτηθεί μέρος της εθελοντικής ανταλλαγής ομολόγων της Ελλάδας με επενδυτές του ιδιωτικού τομέα, κατ' εφαρμογή της δήλωσης της Συνόδου Κορυφής των κρατών - μελών της Ευρωζώνης της 26ης Οκτωβρίου 2011, όπως ειδικότερα ορίζεται στο Σχέδιο της Σύμβασης (Παράρτημα Ι). β) Το Σχέδιο Σύμβασης Συγχρηματοδότησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας ως

επωφελούμενου κράτους μέλους, της ΤτΕ, του Ε.Τ.Χ.Σ., και της Wilmington Trust (London) Limited, με τίτλο «Σύμβαση Συγχρηματοδότησης» (“Co-Financing Agreement”), με τα τρία (3) παραρτήματά της, με σκοπό να καθοριστούν για την εκτέλεση της Σύμβασης της περίπτωσης α΄, το οφειλόμενο ποσό, οι πληρωμές και οι υποχρεώσεις, καθώς και ο τρόπος πληρωμής μέσω κοινού φορέα πληρωμής, όπως ειδικότερα ορίζεται στο Σχέδιο της Σύμβασης (Παράρτημα II). γ) Το Σχέδιο Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ, με τίτλο «Συμφωνία Διευκόλυνσης Πιστωτικής Ενίσχυσης της ΕΚΤ» (“ECB Credit Enhancement Facility Agreement”), μαζί με τα έξι (6) παραρτήματά της, για την παροχή χρηματοδοτικής ενίσχυσης, μέχρι του συνολικού ποσού των τριάντα πέντε δισεκατομμυρίων (35.000.000.000) ευρώ, με σκοπό να παρασχεθεί στην Ελληνική Δημοκρατία η δυνατότητα να χρηματοδοτήσει την ενδεχόμενη επαναγορά τίτλων της που έχουν παρασχεθεί ως ενέχυρο στο Ευρωσύστημα, με τίτλους του Ε.Τ.Χ.Σ., όπως ειδικότερα ορίζεται στο Σχέδιο της Σύμβασης (Παράρτημα III). δ) Το Σχέδιο Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ με τίτλο «Διευκόλυνση αποπληρωμής Τόκων Ομολόγων» (“Bond Interest Facility”) μαζί με τα έξι (6) παραρτήματα της, σχετικά με την παροχή χρηματοδοτικής ενίσχυσης μέχρι του συνολικού ποσού των πέντε δισεκατομμυρίων επτακοσίων εκατομμυρίων (5.700.000.000) ευρώ, με σκοπό την εξυπηρέτηση των δεδουλευμένων τόκων ομολόγων πριν την ανταλλαγή, όπως ειδικότερα ορίζεται στο Σχέδιο της Σύμβασης (Παράρτημα IV). 2. Εγκρίνονται τα Σχέδια: α) Του Μνημονίου Συνεννόησης (Memorandum Of Understanding) μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος, το οποίο αποτελείται από: αα) το Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής (Memorandum of Economic and Financial Policies), ββ) το Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις

Οικονομικής Πολιτικής (Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy conditionality) και γγ) το Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης (Technical Memorandum of Understanding) με τα παραρτήματα και τους πίνακες που το συνοδεύουν στην αγγλική ως επίσημη γλώσσα, και σε μετάφραση του στην ελληνική γλώσσα, όπως το Σχέδιο του Μνημονίου προσαρτάται στον παρόντα νόμο (Παράρτημα V). β) Των Επιστολών Πρόθεσης (Letters of Intent) του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών, καθώς και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος προς:

αα) τον Πρόεδρο των κρατών - μελών της Ευρωζώνης, τον αρμόδιο Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Οικονομικές και Νομισματικές Υποθέσεις και το Ευρώ, και τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η οποία θα συνοδεύεται από το Μνημόνιο Συνεννόησης όπως εγκρίνεται σύμφωνα με την προηγούμενη περίπτωση α' και ββ) το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η οποία θα συνοδεύεται από το Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και το Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης, όπως εγκρίνονται σύμφωνα με την προηγούμενη περίπτωση α', των οποίων τα Σχέδια στην αγγλική ως επίσημη γλώσσα και σε μετάφρασή τους στην ελληνική γλώσσα, προσαρτώνται στον παρόντα νόμο (Παράρτημα VI).

3. α) Παρέχεται στον Πρωθυπουργό και τον Υπουργό Οικονομικών η εξουσιοδότηση να εκπροσωπήσουν την Ελληνική Δημοκρατία και να υπογράψουν τα εγκεκριμένα, σύμφωνα με την περίπτωση β' της παραγράφου 2, Σχέδια των Επιστολών Πρόθεσης με το συνημμένο σε αυτές, εγκεκριμένο σύμφωνα με την περίπτωση α' της παραγράφου 2, Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης. β) Παρέχεται στον Υπουργό Οικονομικών η εξουσιοδότηση να εκπροσωπήσει την Ελληνική Δημοκρατία και να υπογράψει τα εγκεκριμένα, σύμφωνα με την παράγραφο 1, Σχέδια των Συμβάσεων, καθώς και των παραρτημάτων τους όπου προβλέπεται. γ) Παρέχεται στον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος η εξουσιοδότηση να εκπροσωπήει την Τράπεζα της Ελλάδος και να υπογράψει τα εγκεκριμένα σύμφωνα με την

παράγραφο 1 Σχέδια των Συμβάσεων και τα εγκεκριμένα, σύμφωνα με την περίπτωση β' της παραγράφου 2, Σχέδια των Επιστολών Πρόθεσης, με το συνημμένο σε αυτές Μνημόνιο Συνεννόησης, καθώς και τις ανά τρίμηνο αναθεωρήσεις του Μνημονίου Συνεννόησης με τις αντίστοιχες Επιστολές Πρόθεσης. δ) Παρέχεται στον Υπουργό Οικονομικών η εξουσιοδότηση να εκπροσωπεί την Ελληνική Δημοκρατία και να υπογράψει τις ανά τρίμηνο αναθεωρήσεις του Μνημονίου Συνεννόησης της περίπτωσης α' της παραγράφου 2, με τις αντίστοιχες Επιστολές Πρόθεσης προς τον Πρόεδρο των κρατών - μελών της Ευρωζώνης, τον αρμόδιο Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Οικονομικές και Νομισματικές Υποθέσεις και το Ευρώ, τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Στις ως άνω παρεχόμενες εξουσιοδοτήσεις περιλαμβάνεται και η υπογραφή των Σχεδίων των Συμβάσεων της παραγράφου 1 και των Σχεδίων του Μνημονίου Συνεννόησης της περίπτωσης α' της παραγράφου 2, με τις τυχόν αναγκαίες τροποποιήσεις για την αποκατάσταση λαθών ή τη διευκρίνιση ασαφειών των Σχεδίων. 4. Παρέχεται στον Υπουργό Οικονομικών η εξουσιοδότηση να εκπροσωπεί την Ελληνική Δημοκρατία και να υπογράψει Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης με το Ε.Τ.Χ.Σ. και την Τράπεζα της Ελλάδος, με την οποία θα παρέχεται χρηματοδοτική ενίσχυση από το Ε.Τ.Χ.Σ., προς το σκοπό της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών στην Ελλάδα. 5. Η ισχύς των Συμβάσεων των παραγράφων 1 και 4 αρχίζει από την ημερομηνία υπογραφής τους από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ειδικότερα καθορίζονται σε αυτές. Με μέριμνα του Υπουργού Οικονομικών, οι Συμβάσεις των παραγράφων 1 και 4, το Μνημόνιο Συνεννόησης της περίπτωσης α' της παραγράφου 2, οι ανά τρίμηνο αναθεωρήσεις του Μνημονίου Συνεννόησης και οι Επιστολές Πρόθεσης της περίπτωσης β' της παραγράφου 2, καθώς και της προηγούμενης παραγράφου, μετά την υπογραφή τους από όλα τα προβλεπόμενα μέρη, διαβιβάζονται στη Βουλή

για ενημέρωση. 6. Οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο Ε' «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις», παράγραφοι 28 και 29 του Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και στο Κεφάλαιο 4 «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις για την Ενίσχυση της Ανάπτυξης» παράγραφος 4.1: «Διασφάλιση της ταχείας προσαρμογής της αγοράς εργασίας και ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας» του Μνημονίου Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής, τα σχέδια των οποίων εγκρίνονται κατά την παράγραφο 2 και προσαρτώνται ως παράρτημα V στον παρόντα νόμο, συνιστούν πλήρεις κανόνες δικαίου άμεσης εφαρμογής. Με αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου ρυθμίζεται κάθε αναγκαίο ζήτημα για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.».

8. Επειδή, το σχέδιο Μνημονίου που εγκρίθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 περ. α' του ν. 4046/2012 χαρακτηρίζεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου ως «... ξεχωριστό και συμπληρωματικό έγγραφο προς το αρχικό Μνημόνιο που υπεγράφη στις 3 Μαΐου 2010, όπως έχει πρόσφατα αναθεωρηθεί από το Συμπληρωματικό Μνημόνιο Συνεννόησης (Πέμπτο Παράρτημα) της 6ης Δεκεμβρίου 2011, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ελλάδας και της Τράπεζας της Ελλάδος ...», στο δε κείμενό του εξαγγέλλεται πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής της Ελληνικής Κυβερνήσεως για τα επόμενα έτη, με πρόβλεψη λήψης μέτρων για την αναδιάρθρωση της εθνικής οικονομίας και την δημοσιονομική εξυγίανση. Στο μέρος του παραπάνω Μνημονίου, που τιτλοφορείται «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής», αναφέρονται, εν είδει εισαγωγής, τα εξής: «Στόχοι, Στρατηγική και Προοπτικές. 1. Η Ελλάδα αντιμετωπίζει τρεις βασικές προκλήσεις. Πρώτον, η Ελληνική οικονομία έχει πρόβλημα ανταγωνιστικότητας. Παρότι έχει σημειωθεί πρόοδος από το 2010 στον περιορισμό του ανά μονάδα κόστους εργασίας, η εκτιμώμενη υπερτίμηση της τιμής πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας ανέρχεται ακόμη περίπου στο 15 - 20 τοις εκατό. Δεύτερον, η δημοσιονομική βιωσιμότητα πρέπει να αποκατασταθεί. Το πρωτογενές έλλειμμα έχει

μειωθεί σημαντικά από το 2009, αλλά το εκτιμώμενο αποτέλεσμα για το 2011, ένα πρωτογενές έλλειμμα ύψους περίπου [21/2] τοις εκατό του ΑΕΠ, παραμένει πολύ χαμηλότερο από το πλεόνασμα που θα σταθεροποιήσει το χρέος. Τρίτον, ο χρηματοπιστωτικός τομέας αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας και φερεγγυότητας, λόγω της έκθεσής του σε κρατικά ομόλογα, της φθίνουσας ποιότητας του εγχώριου δανειακού χαρτοφυλακίου και της σταθερής εκροής καταθέσεων. 2. Για να αντιμετωπίσει αυτές οι προκλήσεις, η κυβέρνηση θα βασιστεί στις πολιτικές που καθορίστηκαν στο προηγούμενο πρόγραμμα, αλλά θα τροποποιήσει το μίγμα της προσαρμογής και της χρηματοδότησης. Προκειμένου να μειωθούν οι αντιφάσεις της πολιτικής, το πρόγραμμα θα συνεχίσει να δίνει έμφαση στην εφαρμογή φιλόδοξων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την αύξηση της παραγωγικότητας στις αγορές εργασίας, προϊόντων και υπηρεσιών και στην βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, πρέπει να είμαστε ρεαλιστές σχετικά με το εύρος και το χρόνο που θα αποδώσουν τα αποτελέσματά τους, που είναι εγγενώς αβέβαια, και να αντιμετωπίσουμε τα άμεσα προβλήματα ρευστότητας. Για την εξισορρόπηση της οικονομίας, τη στήριξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης, την αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας, θα:

- δώσουμε μεγαλύτερη έμφαση στην εξασφάλιση μειώσεων στο ανά μονάδα κόστος εργασίας και στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, μέσω ενός συνδυασμού περικοπών των ονομαστικών μισθών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της αγοράς εργασίας. Μαζί με την εξάλειψη των αγκυλώσεων στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, αναμένεται ότι θα μειώσουν το κόστος και θα διευκολύνουν την αναδιανομή των πόρων προς εμπορεύσιμους τομείς, προς την αύξηση της ανάπτυξης και προς μεγαλύτερη απασχόληση.
- εξομαλύνουμε τις επιπτώσεις της βαθιάς και παρατεταμένης ύφεσης και των σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (δίνοντάς τους χρόνο για φέρουν

αποτελέσματα) μειώνοντας τη δημοσιονομική προσαρμογή για το 2012. • μειώσουμε σημαντικά την επιρροή του κράτους στην οικονομία μέσω τολμηρών διαρθρωτικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων και μέσω της αποκρατικοποίησης δημόσιων περιουσιακών στοιχείων. Η οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδας πρέπει να προέλθει από μια σθεναρή απάντηση του ιδιωτικού τομέα και αυτό δεν μπορεί να συμβεί με το κράτος να ελέγχει την πρόσβαση σε καίρια περιουσιακά στοιχεία. • ενισχύσουμε την ικανότητα του κράτους να υλοποιεί πολιτικές, μέσω μιας ευρέος φάσματος διοικητικής μεταρρύθμισης. Πρέπει να βελτιώσουμε σημαντικά τη ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών, τη αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του δημοσίου τομέα, καθώς και την ικανότητα του κράτους να ρυθμίζει την οικονομία. • Αυτές οι μεταρρυθμίσεις που μειώνουν το κόστος και τα σχέδια αποκρατικοποιήσεων που ενθαρρύνουν τις ΑΞΕ (Άμεσες Ξένες Επενδύσεις), όταν συνδυάζονται με δημοσιονομικές περικοπές δαπανών και σταδιακή εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, απελευθερώνουν ρευστότητα για τον ιδιωτικό τομέα. Μαζί με την συνεχή χρηματοδότηση του προγράμματος και την παροχή ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, αυτό θα βοηθήσει στην βελτίωση της στενότητας των χρηματοπιστωτικών συνθηκών που τώρα επηρεάζουν την οικονομία. 3. Παρόλα αυτά, η κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι η εξάλειψη των μεγάλων αρχικών ανισορροπιών της Ελλάδας και η επίτευξη μιας πορείας ισορροπημένης ανάπτυξης θα πάρει σημαντικό χρόνο: • Το πραγματικό ΑΕΠ αναμένεται να επανέλθει σε θετικές τιμές ανάπτυξης από τρίμηνο σε τρίμηνο το 2013. Το πρόγραμμα θεωρεί ότι με τη πάροδο του χρόνου το επιχειρηματικό κλίμα θα επωφεληθεί από την επιτυχημένη εφαρμογή του PSI και η οικονομική δραστηριότητα και η αύξηση της απασχόλησης θα επιταχυνθούν καθώς θα μειώνεται το ανά μονάδα κόστος εργασίας, θα υλοποιούνται άλλες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας και θα ολοκληρώνεται η δημοσιονομική προσαρμογή. Ωστόσο, βραχυπρόθεσμα προβλέπεται μείωση του ΑΕΠ κατά επιπλέον 4 -

5 τοις εκατό σωρευτικά για την περίοδο 2012 - 2013 λόγω της επιδείνωσης του εξωτερικού περιβάλλοντος, της αναγκαίας δημοσιονομικής προσαρμογής, της προσαρμογής των αποδοχών του ιδιωτικού τομέα και των προσαρμογών στο τραπεζικό σύστημα. • Η ανταγωνιστικότητα προβλέπεται να βελτιωθεί με επιταχυνόμενο ρυθμό, στηριζόμενη στις αρχικές μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας και σε ένα ολοκληρωμένο σύνολο μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντων. Ο πληθωρισμός αναμένεται να μειωθεί σημαντικά κάτω από το επίπεδο της ευρωζώνης καθώς οι μεταρρυθμίσεις που μειώνουν το κόστος και οι μειώσεις των αποδοχών αποτυπώνονται στις τιμές. Μέχρι το τέλος του προγράμματος, θα είναι δυνατό να συρρικνωθεί σημαντικά το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας σε σχέση με τους εμπορικούς εταίρους και το οικονομικό σύστημα θα πρέπει να συνεχίσει να προσαρμόζεται για κάποιο διάστημα κατόπιν αυτού ώστε να εξαλειφθεί πλήρως το κενό. • Το εξωτερικό ισοζύγιο αναμένεται ότι θα έχει μέτρια προσαρμογή για το υπόλοιπο του 2012 δεδομένης της επιδείνωσης των παγκόσμιων οικονομικών συνθηκών. Ωστόσο, καθώς η εγχώρια ζήτηση συνεχίζει να μειώνεται και η ανταγωνιστικότητα βελτιώνεται, ο ρυθμός της εξωτερικής προσαρμογής θα πρέπει να αυξηθεί. Παρόλα ταύτα αναμένεται ότι θα πάρει κάποιο χρόνο πριν το έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας πέσει σε ένα επίπεδο το οποίο θα επιτρέψει στο εξωτερικό χρέος της Ελλάδας να μειωθεί σταθερά. 4. Το πρόγραμμα πολιτικής της κυβέρνησης, υποβοηθούμενο από την ελάφρυνση χρέους από τους ιδιώτες πιστωτές και τη στήριξη από το δημόσιο τομέα με ευνοϊκούς όρους, θα πρέπει να θέσει το δημόσιο χρέος σε βιώσιμη πορεία. Στο βασικό σενάριο του προγράμματος μας, το δημόσιο χρέος θα παραμείνει υψηλό κατά τη διάρκεια του προγράμματος, αλλά αναμένεται να μειωθεί περίπου στο 120 τοις εκατό του ΑΕΠ μέχρι το 2020, με συνεχείς μειώσεις στη συνέχεια. Δεδομένης της μακράς περιόδου των υψηλών επιπέδων χρέους, και της συνεχιζόμενης ευαισθησίας της Ελλάδας σε κλονισμούς,

αναγνωρίζουμε ότι η πλήρης και έγκαιρη εφαρμογή των πολιτικών του προγράμματος θα είναι κρίσιμη για να επιτευχθεί αυτή η τροχιά του χρέους, παρά την ευνοϊκή χρηματοδότηση που έχουμε λάβει. Αυτές οι πολιτικές και η χρηματοδότηση του προγράμματος αναλύονται με περισσότερες λεπτομέρειες στην συνέχεια.». Ακολούθως, περιγράφονται ποικίλες δράσεις που θα αναληφθούν σε ένα ευρύ φάσμα τομέων της δημόσιας πολιτικής. Μεταξύ άλλων αναφέρονται, εντασσόμενα στο πρόγραμμα του Μνημονίου και περιγραφόμενα αναλυτικά, μέτρα σχετικά με περαιτέρω μειώσεις στη μισθολογική δαπάνη του δημόσιου τομέα, στις δαπάνες για συντάξεις, για την υγεία και για κοινωνικά επιδόματα, αναδιάρθρωση της κυβερνητικής λειτουργίας, μεταρρυθμίσεις στο φορολογικό σύστημα, στην δομή και λειτουργία της διοίκησης των φόρων και της συλλογής των κρατικών εσόδων, αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και μεταρρύθμιση του τραπεζικού τομέα, ανακεφαλαιοποίηση και εξυγίανση των τραπεζών, αποκρατικοποιήσεις, καθώς και με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές εργασίας, προϊόντων και υπηρεσιών.

9. Επειδή, ως προς την χρηματοδότηση του αναφερόμενου στην προηγούμενη σκέψη κυβερνητικού προγράμματος στο Μνημόνιο προβλέπεται ότι θα υπάρξει η χρηματοδοτική στήριξη τόσο από Ευρωπαίους Εταίρους της Ελλάδας, όσο και από το ΔΝΤ, καθώς και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα «με τη μορφή μιας ολοκληρωμένης διαδικασίας αναδιάρθρωσης χρέους». Η «Συμμετοχή του Ιδιωτικού Τομέα» (ΣΙΤ) ["Private Sector Involvement" PSI], ήτοι η μείωση του δημοσίου χρέους (για τη σταδιακή προσαρμογή της εθνικής οικονομίας στους δημοσιονομικούς δείκτες) μέσω της ανταλλαγής τίτλων εκδόσεως ή εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου, τους οποίους κατείχαν ιδιώτες πιστωτές, με νέους τίτλους, ρυθμίσθηκε με τον μεταγενέστερο ν. 4050/2012 «Κανόνες τροποποιήσεως τίτλων, εκδόσεως ή εγγυήσεως του Ελληνικού Δημοσίου, με συμφωνία των Ομολογιούχων» (Α'

36/23.2.2012). Μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012, με την από 14.3.2012 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) του Προέδρου της Δημοκρατίας (Α' 55) εγκρίθηκε σχέδιο «Κύριας Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης», το οποίο αφορά παροχή χρηματοδοτικής ενίσχυσης από το ΕΤΧΣ στην Ελληνική Δημοκρατία έως του ποσού των 109.000.000 ευρώ. Η Π.Ν.Π. κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4060/2012 (Α' 65/22.3.2012), στην αιτιολογική έκθεση του οποίου αναφέρεται ότι με την Κύρια Σύμβαση «... ολοκληρώνεται η συντονισμένη, επίπονη και εν τέλει επιτυχή προσπάθεια για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του ελληνικού δημοσίου χρέους».

10. Επειδή, στο Κεφάλαιο Ε, με τίτλο «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις», του προαναφερόμενου Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, αναφέρονται, στις παραγράφους 28 και 29, τα εξής: «28. Όπως σημειώθηκε προηγουμένως, η πλέον επείγουσα προτεραιότητα της Κυβέρνησης είναι να αποκαταστήσει την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Αναγνωρίζουμε την ανάγκη να επιταχύνουμε σημαντικά την εφαρμογή συνολικών και σημαντικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την τόνωση της απασχόλησης, της παραγωγής και αύξησης της παραγωγικότητας με την απελευθέρωση των αγορών εργασίας, προϊόντων και υπηρεσιών και αφαιρώντας υπάρχοντα εμπόδια στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Ωστόσο, καθώς αυτά προφανώς θα χρειαστούν κάποιο χρόνο για να μεταφραστούν πλήρως σε βιώσιμη ανάπτυξη θα λάβουμε και προκαταρκτικά μέτρα για να επιτρέψουμε μια μείωση στους ονομαστικούς μισθούς για να κλείσει γρήγορα το κενό μας στην ανταγωνιστικότητα και να τεθεί μια πρώιμη βάση για την βιώσιμη ανάπτυξη. 29. Η κυβέρνηση θα λάβει μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας. Οι αγκυλώσεις στην αγορά εργασία εμποδίζουν την προσαρμογή των μισθών στις οικονομικές συνθήκες και οδηγούν την απασχόληση στη μαύρη εργασία. Για την προστασία της απασχόλησης και την εξάλειψη του κενού

ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας με μεγαλύτερη ταχύτητα, η κυβέρνηση σκοπεύει να στοχεύσει σε μια μείωση του ανά μονάδα κόστους εργασίας κατά περίπου 15 τοις εκατό κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Εάν ο συνεχιζόμενος κοινωνικός διάλογος είναι ανεπιτυχής στον καθορισμό συγκεκριμένων λύσεων έως το τέλος Φεβρουαρίου για την επίτευξη του στόχου αυτού, η κυβέρνηση θα λάβει τα αναγκαία νομοθετικά μέτρα, με γνώμονα το επείγον δημόσιο συμφέρον, για να επιτρέψει την προσαρμογή του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους όπως απαιτείται. Το πακέτο των μέτρων για την αγορά εργασίας το οποίο θα εφαρμοσθεί συμπεριλαμβάνει:

- Διαρθρωτικά μέτρα για το επίπεδο των συλλογικών συμβάσεων. τα βασικά μέτρα που θα νομοθετήσουμε (ως προαπαιτούμενες ενέργειες) περιλαμβάνουν: -- Διάρκεια των συλλογικών συμβάσεων και αναθεώρηση της 'μετενέργειας' των συλλογικών συμβάσεων. Οι αλλαγές θα ορίζουν ότι: (i) όλες οι συλλογικές συμβάσεις θα πρέπει να έχουν μια μέγιστη διάρκεια 3 ετών, (ii) οι συλλογικές συμβάσεις που υπάρχουν ήδη για 24 μήνες ή περισσότερο θα λήξουν όχι αργότερα από 1 έτος από την ψήφιση του νόμου, (iii) η περίοδος χάριτος μετά την λήξη της σύμβασης μειώνεται από τους 6 στους 3 μήνες, και (iv) σε περίπτωση κατά την οποία δεν είναι δυνατή η επίτευξη μιας νέας συλλογικής σύμβασης μετά από προσπάθειες τριών μηνών, η αμοιβή θα επανέλθει στον βασικό μισθό συν τα παρακάτω γενικά επιδόματα (αρχαιότητας σε υπηρεσία, τέκνου, εκπαίδευσης και επικινδυνότητας). Αυτό θα συνεχίσει να ισχύει μέχρι να αντικατασταθεί από όρους που καθορίζονται σε μια νέα συλλογική συμφωνία ή σε νέα ή ατομική σύμβαση.
- Αφαίρεση της 'μονιμότητας' σε όλες τις παραδοσιακές συμβάσεις σε όλες τις εταιρείες. Η νέα νομική διάταξη θα μεταμορφώσει αυτομάτως τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου (οι οποίες ορίζονται ως έχουσες λήξη κατά το όριο ηλικίας ή την σύνταξη) σε συμβάσεις αορίστου χρόνου για τις οποίες ισχύουν οι κανονικές διαδικασίες απόλυσης.
- Πάγωμα της 'ωρίμανσης' που προβλέπεται από τον νόμο και/ή τις συλλογικές

./.

συμβάσεις (που αναφέρεται σε όλες τις αυτόματες αυξήσεις μισθών με βάση το χρόνο) μέχρι η ανεργία να πέσει κάτω από 10%. • Εξάλειψη της μονομερούς προσφυγής σε διαιτησία, επιτρέποντας αιτήσεις για διαιτησία μόνο εάν συναινούν και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη. Την ίδια στιγμή, θα διευκρινίσουμε (με νόμο ή με εγκύκλιο) ότι: (i) δεν επιτρέπεται οι διαιτητές να εισάγουν κάποια διάταξη για μπόνους, επιδόματα ή άλλες αποζημιώσεις, και ως εκ τούτου μπορούν να αποφαινούνται μόνο για τον βασικό μισθό και (ii) θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη τα οικονομικά και χρηματοπιστωτικά ζητήματα μαζί με τα νομικά. • Προσαρμογή του κατώτατου μισθού. Αυτό θα βοηθήσει να διασφαλιστεί ότι καθώς προσαρμόζεται η οικονομία και οι συμβάσεις συλλογικής διαπραγμάτευσης ανταποκρίνονται στις αλλαγές, οι επιχειρήσεις και οι υπάλληλοι δεν θα βρεθούν δεσμευμένοι σε ένα κατώτατο όριο (και ένα όριο το οποίο είναι πολύ υψηλό σε διεθνή σύγκριση): • Θα νομοθετήσουμε: (i) μια άμεση επανευθυγράμμιση του επιπέδου του κατώτατου μισθού που καθορίζεται από την εθνική γενική συλλογική σύμβαση κατά 22 τοις εκατό σε όλα τα επίπεδα βάσει της προϋπηρεσίας, της οικογενειακής κατάστασης και των ημερήσιων / μηνιαίων μισθών, (ii) το πάγωμα του κατώτατου μισθού μέχρι το τέλος της περιόδου του προγράμματος, και (iii) μια επιπλέον μείωση 10 τοις εκατό του κατώτατου μισθού για τους νέους, η οποία θα ισχύει γενικά και χωρίς περιοριστικούς όρους (για τα άτομα κάτω των 25) (προαπαιτούμενη δράση). Τα μέτρα αυτά θα δώσουν τη δυνατότητα μείωσης της απόκλισης στο επίπεδο του κατώτατου μισθού σε σχέση με τους ανταγωνιστές μας (Πορτογαλία, Κεντρική και Νοτιοανατολική Ευρώπη). Αναμένουμε ότι το μέτρο αυτό θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση της υψηλής ανεργίας των νέων, την απασχόληση ατόμων στα περιθώρια της αγοράς εργασίας και θα ενθαρρύνει την αλλαγή από τον ανεπίσημο στον επίσημο τομέα εργασίας. • Μαζί με τους κοινωνικούς εταίρους, θα συντάξουμε ένα σαφές χρονοδιάγραμμα για την λεπτομερή αναμόρφωση της εθνικής συλλογικής

σύμβασης έως το τέλος Ιουλίου 2012. Αυτό θα ευθυγραμμίσει το πλαίσιο του κατώτατου μισθού της Ελλάδας με αυτό συγκρίσιμων κρατών και θα του επιτρέψει να εκπληρώσει την βασική του λειτουργία, δηλαδή της διασφάλισης ενός ενιαίου δικτύου ασφαλείας για όλους τους υπαλλήλους.

• Προσαρμογή του μη μισθολογικού κόστους εργασίας. Για να βοηθήσουμε στη μείωση του μη μισθολογικού κόστους και να ενθαρρύνουμε την απασχόληση, θα ευθυγραμμίσουμε το φορολογικό βάρος στην εργασία στην Ελλάδα με αυτό των συγκρίσιμων Ευρωπαϊκών χωρών: Θα θεσπίσουμε νομοθεσία για την μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για τους εργοδότες στο ΙΚΑ κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες και θα λάβουμε μέτρα για να διασφαλίσουμε ότι η μείωση αυτή δεν θα έχει δημοσιονομική επίπτωση. Οι εισφορές θα μειωθούν μόνο όταν έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για να καλυφθούν οι μειώσεις στα έσοδα ...

• Επόμενες ενέργειες. Θα επισκοπούμε σε συνεχή βάση τα αποτελέσματα αυτών των μέτρων στην αγορά εργασίας και στο ανά μονάδα κόστος εργασίας και, εάν χρειαστεί, θα λάβουμε πρόσθετα διορθωτικά μέτρα για να διευκολυνθεί η συλλογική διαπραγμάτευση ώστε να διασφαλιστεί η ευκαμψία μισθών και υψηλότερη απασχόληση. Εάν μέχρι το τέλος του 2012 τα αποτελέσματα στην αγορά δεν έχουν αποτέλεσμα, θα εξετάσουμε τη περίπτωση πιο άμεσων παρεμβάσεων.». Εξ άλλου, στο Κεφάλαιο 4, με τίτλο «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις για την Ενίσχυση της Ανάπτυξης», του Μνημονίου Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής αναφέρονται, στην παράγραφο 4.1, τα εξής: «4.1 Διασφάλιση της ταχείας προσαρμογής της αγοράς εργασίας και ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας. Δεδομένου ότι η έκβαση του κοινωνικού διαλόγου για την προώθηση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες, η Κυβέρνηση θα λάβει μέτρα για την ενθάρρυνση της ταχείας προσαρμογής του κόστους εργασίας ώστε να καταπολεμηθεί η ανεργία και να αποκατασταθεί η ανταγωνιστικότητα με βάση το κόστος, για τη διασφάλιση της

./.

αποτελεσματικότητας των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας, για την ευθυγράμμιση των συνθηκών της εργασίας στις πρώην κρατικές επιχειρήσεις με αυτές του υπόλοιπου ιδιωτικού τομέα και για την ευελιξία των συμφωνιών για τις ώρες εργασίας. Η στρατηγική αυτή πρέπει να στοχεύει στη μείωση του ονομαστικού μοναδιαίου κόστους εργασίας κατά 15% στο διάστημα 2012 - 14. Συγχρόνως, η Κυβέρνηση θα προωθήσει την ομαλή διαπραγμάτευση των μισθών στα διάφορα επίπεδα και θα καταπολεμήσει την αδήλωτη εργασία. Εξαιρετικά νομοθετικά μέτρα για το καθορισμό των μισθών. Πριν την εκταμίευση, υιοθετούνται τα παρακάτω μέτρα:

- Οι ελάχιστοι μισθοί που ορίζονται από την εθνική γενική συλλογική σύμβαση εργασίας (ΕΓΣΣΕ) θα μειωθούν κατά 22% σε σύγκριση με το επίπεδο που ίσχυε την 1η Ιανουαρίου 2012. Για τους νέους (ηλικίας κάτω των 25), οι μισθοί που ορίζονται από την εθνική γενική συλλογική σύμβαση εργασίας θα μειωθούν κατά 32% χωρίς περιοριστικούς όρους,
- Αναστέλλονται οι διατάξεις του νόμου και των συλλογικών συμβάσεων που προβλέπουν αυτόματες αυξήσεις μισθών, περιλαμβανομένων εκείνων περί ωριμάνσεων. Μεταρρυθμίσεις στο σύστημα καθορισμού των μισθών. Η Κυβέρνηση θα εργασθεί μαζί με τους κοινωνικούς εταίρους για τη μεταρρύθμιση του συστήματος καθορισμού των μισθών σε εθνικό επίπεδο. Έως το τέλος Ιουλίου 2012 θα καταρτιστεί ένα χρονοδιάγραμμα για την αναθεώρηση της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας. Η πρόταση θα στοχεύει στην αντικατάσταση του ύψους των μισθών που ορίζονται στην ΕΓΣΣΕ με ελάχιστο ύψος μισθού νομοθετημένο από την κυβέρνηση σε διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους. Μέτρα για την ενθάρρυνση της επαναδιαπραγμάτευσης των συλλογικών συμβάσεων. Πριν την εκταμίευση, τροποποιείται η νομοθεσία περί συλλογικών συμβάσεων με σκοπό τη προώθηση της προσαρμογής του συλλογικά διαπραγματευόμενου μισθού και των μη μισθολογικών όρων στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες, σε τακτική και συχνή βάση. Ο Νόμος 1876/1990 θα τροποποιηθεί ως εξής:

./.

συμβάσεις που αφορούν μισθολογικούς και μη μισθολογικούς όρους μπορούν να συναφθούν για μέγιστη διάρκεια 3 ετών. Συμβάσεις που έχουν ήδη συναφθεί για 24 μήνες ή περισσότερο, θα έχουν υπολειπόμενη διάρκεια 1 έτους, • Συλλογικές συμβάσεις που έχουν λήξει θα παραμείνουν σε ισχύ για μέγιστο χρονικό διάστημα 3 μηνών. Εάν δεν συναφθεί νέα συμφωνία, μετά το διάστημα αυτό, η αμοιβή θα επανέλθει στο βασικό μισθό και τα επιδόματα ωρίμανσης, τέκνων, εκπαίδευσης και βαρέων επαγγελματιών θα συνεχίσουν να ισχύουν, έως ότου αντικατασταθούν από εκείνα της νέας συλλογικής σύμβασης ή των νέων ή τροποποιημένων ατομικών συμβάσεων. Αυξάνοντας τη δυναμική των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων της αγοράς εργασίας. • Πριν την εκταμίευση, αναθεωρείται η νομοθεσία ώστε να λαμβάνει χώρα δεικνυσία όταν αυτό συμφωνηθεί από εργαζομένους και εργοδότες. Η κυβέρνηση θα ξεκαθαρίσει ότι η δεικνυσία ισχύει μόνο για το βασικό μισθό και όχι για άλλες αμοιβές, και ότι λαμβάνονται υπόψη μαζί με τις νομικές διαστάσεις, οι οικονομικές και οι χρηματοπιστωτικές. • Επίσης, έως τον Οκτώβριο του 2012, θα καταρτιστεί μία ανεξάρτητη αξιολόγηση της λειτουργίας της δεικνυσίας και της μεσολάβησης, προκειμένου να βελτιωθούν οι υπηρεσίες δεικνυσίας και μεσολάβησης ώστε να διασφαλιστεί πως οι αποφάσεις της δεικνυσίας αντανακλούν επαρκώς τις ανάγκες της μισθολογικής προσαρμογής. Δεσμεύσεις από το παρελθόν και ειδικό εργασιακό όρο. • Πριν την εκταμίευση, καταργούνται οι όροι περί μονιμότητας (συμβάσεις ορισμένου χρόνου που ορίζεται ότι λήγουν σε κάποιο όριο ηλικίας ή στη συνταξιοδότηση) που περιλαμβάνονται σε νόμο ή σε συμβάσεις εργασίας. • Η κυβέρνηση διεξάγει μία αναλογιστική μελέτη των πρώτου πυλώνα συνταξιοδοτικών ταμείων σε εταιρείες όπου οι εισφορές για τα ταμεία αυτά υπερβαίνουν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα σε συγκρίσιμες επιχειρήσεις / βιομηχανίες που καλύπτονται από το ΙΚΑ. Με βάση τη μελέτη αυτή, η Κυβέρνηση μειώνει τις κοινωνικές εισφορές για τις εταιρείες αυτές κατά δημοσιονομικά

./.

ουδέτερο τρόπο. Μη μισθολογικά εργασιακά κόστη, καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής ...».

11. Επειδή, στην αιτιολογική έκθεση του ως άνω ν. 4046/2012 αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Εθνικό χρέος της Κυβέρνησης είναι η διασφάλιση της θέσης της χώρας μέσα στην Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή είναι η ιστορική ευθύνη της Κυβέρνησης, ευθύνη προς την οποία ανταποκρίνεται αταλάντευτα με αποκλειστικό γνώμονα το συμφέρον του Ελληνικού Λαού. Μέσα στη δίνη της πιο σοβαρής οικονομικής κρίσης που αντιμετώπισε η Χώρα στην πρόσφατη ιστορία της, αποτελεί πρόκληση επιβίωσης να διασφαλιστούν σήμερα οι όροι και οι προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν στο άμεσο μέλλον να ανακτήσει η Χώρα τη δημοσιονομική της ισορροπία, να αποκτήσει πρωτογενή πλεονάσματα και να είναι σε θέση να μετέχει ισότιμα και με ισχυρό λόγο στις σχέσεις με τους εταίρους της στην Ευρωζώνη, στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τους διεθνείς συνομιλητές της. Για να μετατραπεί η κρίση σε ευκαιρία, είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί από όλες τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις της Χώρας, ότι το στοίχημα της υπέρβασης αυτής της κρίσης συνδέεται άρρηκτα με την αυστηρή τήρηση όλων των δεσμεύσεων που αναλαμβάνει η Χώρα στο πλαίσιο της απαιτούμενης δημοσιονομικής προσαρμογής αλλά και τη συλλογική προσπάθεια για σύνθεση από όλες τις πολιτικές κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις αναπτυξιακού ορίζοντα ο οποίος θα βασίζεται στην ανταγωνιστικότητα, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Χώρας και τις δυνατότητες του ανθρώπινου δυναμικού της και ιδιαίτερα τις δυνατότητες και τις δεξιότητες των νέων ανθρώπων, μακριά από αγκυλώσεις, συντεχνιακές νοοτροπίες και εσωστρέφεια. Τα τελευταία τρία χρόνια, η ραγδαία επιδείνωση των δημοσίων οικονομικών εκτόξευσε το κόστος δανεισμού της Χώρας σε απαγορευτικά επίπεδα, με αποτέλεσμα να αποκλειστεί από τις διεθνείς αγορές και να διογκωθεί το δημόσιο χρέος σε πολύ υψηλά επίπεδα. Σταθμοί στην προσπάθεια αντιμετώπισης της

κρίσης ήταν: • Η συμφωνία και υπογραφή στις 3 Μαΐου 2010 του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ενεργούσε για λογαριασμό των κρατών - μελών της Ευρωζώνης και της Ελληνικής Δημοκρατίας με τα συστατικά μέρη του, ήτοι: (α) Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, (β) Μνημόνιο Συνεννόησης στις συγκεκριμένες προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής και (γ) Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης. Η υπογραφή του εν λόγω Μνημονίου αποτελούσε προαπαιτούμενο για τη σύναψη της Σύμβασης Δανειακής Διευκόλυνσης, καθώς και την έγκριση της χρηματοδότησης από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Δ.Ν.Τ.. • Η Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης ύψους 80.000.000.000 ευρώ της 8ης Μαΐου 2010 ύψους που συνομολογήθηκε μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος με τα κράτη - μέλη της Ευρωζώνης, η οποία προέβλεπε την ενίσχυση της σταθερότητας στην Ελλάδα σε διακυβερνητικό πλαίσιο μέσω συγκεντρωτικών διμερών δανείων. • Η έγκριση της 9ης Μαΐου 2010 από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου της χρηματοδότησης αμέσου ετοιμότητας για την Ελλάδα ισοδύναμης με Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα 26,432,9 εκατομμυρίων. • Η κατάρτιση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015. Παρά το γεγονός ότι η Χώρα και οι πολίτες της κατέβαλαν τεράστια προσπάθεια σταθεροποίησης σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα, η προσπάθεια εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών και μείωσης του ελλείμματος προσέκρουσε στην επιδείνωση της ύφεσης της ελληνικής οικονομίας, η οποία ταλανίζει τη Χώρα, μειώνοντας τα έσοδα σε σχέση με τα εκάστοτε προσδοκώμενα και αυξάνοντας το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, το δημόσιο χρέος ανήλθε στα 299 δισ. ευρώ το 2009, ή 129.3% του ΑΕΠ, αυξήθηκε στα 329 δισ. ευρώ το 2010, ή 144,9% του ΑΕΠ, ενώ το 2011, σύμφωνα με τα έως τώρα στοιχεία, σημειώνει περαιτέρω επιδείνωση, φτάνοντας τα 368 δισ. υπερβαίνοντας το 169% του ΑΕΠ. Το μεγαλύτερο ποσοστό του χρέους λήγει εντός των αμέσως

επομένων ετών, γεγονός που καθιστά τις άμεσες ταμειακές ανάγκες του Δημοσίου επιτακτικές και ζήτημα ζωτικής σημασίας για την εθνική οικονομία. Οι δυσοίωνες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας αποτυπώνονται εμφανώς στις αγοραίες τιμές τίτλων εκδοθέντων ή εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο. Αυτές οι ιστορικά πρωτόγνωρα χαμηλές τιμές αντικατοπτρίζουν την εκτίμηση των επενδυτών ότι η πλήρης εξυπηρέτηση του χρέους στο σύνολό του, από το Ελληνικό Δημόσιο, μπορεί να καταστεί αδύνατη. Η δυναμική του χρέους, η οποία αναπτύσσεται σε περιβάλλον αρνητικών ρυθμών μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας για τέταρτη συνεχή χρονιά το 2012 και σε περιβάλλον παγκόσμιας οικονομικής ανασφάλειας, επιβάλλει τη λήψη άμεσων μέτρων προς την κατεύθυνση της ελάφρυνσής του. Συγκεκριμένα, επιβάλλεται μια ουσιαστική αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους για να καταστεί το δημόσιο χρέος βιώσιμο τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Η έλλειψη μιας τέτοιας αναδιάρθρωσης θα είχε απρόβλεπτες συνέπειες για την ελληνική οικονομία και τον ελληνικό λαό, τους πιστωτές και το ευρύτερο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα. Στην περίπτωση που η Χώρα αδυνατούσε να συνεχίσει τις πληρωμές, οι πιστωτές θα έχαναν σχεδόν το συνολικό μέρος, αν όχι όλη την αξία των επενδύσεών τους, γεγονός που θα απαιτούσε την άμεση στήριξη ορισμένων πιστωτών από τις εθνικές κυβερνήσεις. Η μετάδοση των συνεπειών θα επιδείνωνε την κρίση χρέους σε άλλα δημοσιονομικά αδύναμα κράτη της Ευρωζώνης. Οι δυσμενείς συνέπειες θα ήταν απρόβλεπτες για την ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία ... Επί της αρχής αυτής της τριμερούς χρηματοδότησης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής ενός κράτους - μέλους της Ευρωζώνης, η οποία αδυνατεί να προσφύγει στις αγορές για να χρηματοδοτηθεί με τρόπο βιώσιμο, υιοθετήθηκε η προσέγγιση για την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους στη Σύνοδο Κορυφής της 26ης Οκτωβρίου 2011 σε συνέχεια της δήλωσης της 21ης Ιουλίου 2011 από τους επικεφαλής των κρατών - μελών της ευρωζώνης

και των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει της οποίας συστάθηκε στις 7 Ιουνίου 2011 το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας» (Ε.Τ.Χ.Σ.) "European Financial Stability Facility" (EFSF), με σκοπό την εξασφάλιση σταθερότητας στα κράτη - μέλη της Ευρωζώνης ... Το ΕΤΧΣ μπορεί να παρέχει χρηματοδοτική ενίσχυση με τις ακόλουθες μορφές: ▪ «Συμβάσεις Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης» "Financial Assistance Facility Agreement", ▪ με τη μορφή εκταμίευσης δανείων σύμφωνα με ένα πρόγραμμα, ▪ προληπτικές διευκολύνσεις, ▪ διευκολύνσεις για τη χρηματοδότηση της ανακεφαλαιοποίησης πιστωτικών ιδρυμάτων κράτους - μέλους της Ευρωζώνης (μέσω δανείων στις κυβερνήσεις αυτών των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων χωρών εκτός προγράμματος), ▪ διευκολύνσεις για την αγορά ομολόγων στις δευτερογενείς αγορές επί τη βάσει ανάλυσης της ΕΚΤ, που αναγνωρίζει την ύπαρξη εξαιρετικών συνθηκών και κινδύνων της χρηματοπιστωτικής αγοράς που απειλούν την οικονομική σταθερότητα ή ▪ διευκολύνσεις για την αγορά ομολόγων στην πρωτογενή αγορά. Σύμφωνα με τη δήλωση των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων της Ευρωζώνης και των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 21ης Ιουλίου και 26ης Οκτωβρίου 2011, το Ε.Τ.Χ.Σ. θα χρησιμοποιηθεί ως φορέας χρηματοδότησης για μελλοντικές εκταμιεύσεις από την Ελλάδα υπό την χρηματοδοτική ενίσχυση των κρατών - μελών της Ευρωζώνης. Για το λόγο αυτόν προβλέπεται η υπογραφή του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ελλάδας και της Τράπεζας της Ελλάδος, πριν από την υπογραφή των συμβάσεων χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, τα σχέδια των οποίων προτείνεται να εγκριθούν με το παρόν σχέδιο νόμου. Στο Μνημόνιο Συνεννόησης περιλαμβάνονται αναλυτικά οι όροι και οι προϋποθέσεις που αποτελούν προαπαιτούμενο για την υπογραφή και θέση σε ισχύ των συμβάσεων χρηματοδοτικής διευκόλυνσης. Συγκεκριμένα το Μνημόνιο Συνεννόησης αποτελείται από τα ακόλουθα μέρη: (α) Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, (β)

Μνημόνιο Συνεννόησης στις συγκεκριμένες προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής και (γ) Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης. Το Μνημόνιο Συνεννόησης αποτελεί ξεχωριστό και συμπληρωματικό έγγραφο προς το αρχικό Μνημόνιο Συνεννόησης που υπεγράφη στις 3 Μαΐου 2010, όπως έχει πρόσφατα αναθεωρηθεί από το συμπληρωματικό Μνημόνιο Συνεννόησης (Πέμπτο Παράρτημα) της 6ης Δεκεμβρίου 2011, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ελλάδας και της Τράπεζας της Ελλάδος. Η διαθεσιμότητα των Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης συναρτάται με την εφαρμογή από την Ελλάδα των μέτρων που περιλαμβάνονται στο Μνημόνιο Συνεννόησης, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε αυτές. Το νέο οικονομικό πρόγραμμα που συμφωνήσαμε με τους ευρωπαίους εταίρους μας και το ΔΝΤ επικαιροποιεί και τροποποιεί το αρχικό πρόγραμμα που είχε υιοθετηθεί τον Μάιο του 2010, όπως αυτό αναθεωρήθηκε περιοδικά έκτοτε, ανάλογα με την πορεία της ελληνικής οικονομίας και τη δυναμική του χρέους μας ...»

12. Επειδή, παρέμβαση υπέρ του κύρους της ΠΥΣ 6/2012 στην δίκη, που άνοιξε με την υπ' αριθ. καταθέσεως 2234/2012 αίτηση ακυρώσεως της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας, έχει ασκήσει η εταιρεία «ΚΤΕΛ Χαλκιδικής – Ανώνυμη Μεταφορική – Τουριστική και Εμπορική Εταιρεία». Ισχυρίζεται– προσκομίζοντας σχετικά στοιχεία– ότι, ως εργοδότης, κατήγγειλε τις συμβάσεις εργασίας ορισμένων υπαλλήλων της κατ' επίκληση των διατάξεων του άρθρου 5 της εν λόγω ΠΥΣ 6/2012, με τις οποίες καταργήθηκαν οι λεγόμενες ρήτρες μονιμότητας. Υπό την ιδιότητά της αυτή η εν λόγω εταιρεία με έννομο συμφέρον ασκεί την παρέμβασή της, η οποία είναι και κατά τα λοιπά παραδεκτή.

13. Επειδή, εξ άλλου, στην ανοιγείσα με την υπ' αριθ. καταθέσεως 2369/2012 αίτηση ακυρώσεως της Ο.Τ.Ο.Ε. έχουν ασκηθεί πέντε παρεμβάσεις, ήτοι του «Συλλόγου Εργαζομένων Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος» και λοιπών δύο σωματείων, του «Συλλόγου Υπαλλήλων The Royal Bank of Scotland plc», του «Συλλόγου Υπαλλήλων Εθνικής

Τράπεζας», της «Ομοσπονδίας συνταξιούχων Τραπεζικών Οργανώσεων Ελλάδος» και λοιπών τριών σωματείων και του «Συλλόγου Υπαλλήλων Τραπεζής της Ελλάδος» και τεσσάρων λοιπών σωματείων. Από την παρέμβαση του «Συλλόγου Υπαλλήλων The Royal Bank of Scotland plc» υποβλήθηκε παραίτηση. Επομένως, η παρέμβαση αυτή δεν εισάγεται προς συζήτηση (πρβλ. ΣτΕ 2291/1991 7μ.). Οι λοιπές παρεμβάσεις στρέφονται κατά της ΠΥΣ 6/2012 και υπέρ της αποδοχής της υπ' αριθ. καταθέσεως 2369/2012 αιτήσεως και είναι απορριπτέες ως απαράδεκτες, δεδομένου ότι, κατά το άρθρο 49 του π.δ. 18/1989, παρέμβαση επιτρέπεται μόνον υπέρ του κύρους της προσβαλλόμενης πράξεως (βλ. ΣτΕ 415/2011 Ολομ. κ.ά.).

14. Επειδή, σε περίπτωση που διάταξη τυπικού νόμου επηρεάζει το αντικείμενο της δίκης και τίθεται ζήτημα εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 32 παρ. 2 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), το Δικαστήριο εξετάζει το ζήτημα αυτό χωρίς, κατ' αρχήν, να ερευνά την συνταγματικότητα της νεώτερης αυτής διατάξεως νόμου. Η συμφωνία της τελευταίας προς τα άρθρα 4 παρ. 1, 20 παρ. 1, 26 και 95 παρ. 1 εδάφιο α' του Συντάγματος ερευνάται μόνον αν με τον νεώτερο νόμο ο νομοθέτης επεμβαίνει προς ρύθμιση υπέρ της διαδίκου διοικητικής αρχής διαφοράς, που είναι ήδη εκκρεμής ενώπιον του Δικαστηρίου, είτε κυρώνοντας, είτε καταργώντας, αναδρομικώς ή μη, την πράξη, της οποίας ζητείται η ακύρωση (βλ. ΣτΕ 4754/2012 Ολομ., πρβλ. ΣτΕ 1661/2009 Ολομ.).

15. Επειδή, το άρθρο 1 της ΠΥΣ 6/2012 ορίζει τα εξής: «1. Από 14-2-2012 και μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής, τα κατώτατα διαμορφωμένα όρια μισθών και ημερομισθίων της από 15-7-2010 ισχύουσας Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας, όπως αυτά προβλέπονταν και ίσχυαν κατά την 1-1-2012, μειώνονται κατά 22%. Από 14-2-2012 και μέχρι την ολοκλήρωση του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής μειώνονται κατά 32% τα κατώτατα διαμορφωμένα όρια μισθών και ημερομισθίων της από

./.

15-7-2010 ισχύουσας Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας, όπως αυτά προβλέπονταν και ίσχυαν κατά την 1-1-2012, για νέους, ηλικίας κάτω των 25 ετών. Τα μειωμένα κατά 32% κατώτατα όρια μισθών και ημερομισθίων του προηγούμενου εδαφίου ισχύουν και για τους μαθητευόμενους της παρ. 9 του άρθρου 74 του ν. 3863/2010 (Α' 115). Η παρ. 8 του άρθρου 74 του ν. 3863/2010, το άρθρο 43 του ν. 3986/2011 (Α' 152) καθώς και κάθε άλλη ρύθμιση που είναι αντίθετη με τις διατάξεις της παραγράφου αυτής, καταργούνται. 3. Η άμεση προσαρμογή στα νέα μειωμένα κατώτατα όρια μισθών και ημερομισθίων, όπως καθορίζονται στις προηγούμενες παραγράφους, δεν προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη των εργαζομένων. 4. Συμφωνίες των μερών που υπολείπονται των νέων μειωμένων κατώτατων μισθών και ημερομισθίων, όπως καθορίζονται στις προηγούμενες παραγράφους, είναι αυτοδικαίως άκυρες ως προς τον όρο αυτό.». Μετά την άσκηση και πριν από την συζήτηση των κρινομένων αιτήσεων δημοσιεύθηκε ο ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013 – 2016- Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013 – 2016» (Α' 222/12.11.2012). Ο νόμος αυτός, μεταξύ άλλων, θέσπισε νέο σύστημα «διαμόρφωσης νομοθετικώς καθορισμένου νόμιμου κατώτατου ημερομισθίου» για τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα και καθόρισε τον κατώτατο μισθό των υπαλλήλων και το κατώτατο ημερομίσθιο των εργατοτεχνιτών «μέχρι τη λήξη της περιόδου οικονομικής προσαρμογής που προβλέπουν τα Μνημόνια που προσαρτώνται στο ν. 4046/2012 και οι επακολουθούσες τροποποιήσεις αυτών». Ειδικότερα, στο άρθρο πρώτο παράγραφος ΙΑ υποπαραγράφος ΙΑ.11 με τίτλο «ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΝΟΜΙΜΟΥ ΚΑΤΩΤΑΤΟΥ ΜΙΣΘΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΩΤΑΤΟΥ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΛΑΙΣΙΟ), ΚΑΤΩΤΑΤΟΣ ΝΟΜΙΜΟΣ ΜΙΣΘΟΣ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ»

προβλέπονται τα ακόλουθα: «1. Με την παρούσα διάταξη θεσπίζεται νέο σύστημα καθορισμού νόμιμου κατώτατου μισθού υπαλλήλων και ημερομισθίου εργατοτεχνιτών, το οποίο τίθεται σε ισχύ την 1.4.2013. Εντός του πρώτου τριμήνου του 2013 θεσπίζεται με πράξη υπουργικού συμβουλίου η διαδικασία διαμόρφωσης νομοθετικώς καθορισμένου νόμιμου κατώτατου μισθού και κατώτατου ημερομισθίου για τους εργαζόμενους ιδιωτικού δικαίου όλης της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση και τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας, της αγοράς εργασίας (ιδίως ως προς τα ποσοστά ανεργίας και απασχόλησης) και τη διαβούλευση της κυβέρνησης με εκπροσώπους κοινωνικών εταίρων, εξειδικευμένους επιστημονικούς, ερευνητικούς και λοιπούς φορείς. Κατά το Α' τρίμηνο του 2014 το σύστημα αυτό αξιολογείται ως προς την απλότητα και αποτελεσματικότητα της εφαρμογής, τη μείωση της ανεργίας, την αύξηση της απασχόλησης και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. 2.α. Το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 1876/1990 αντικαθίσταται ως εξής: "Οι εθνικές γενικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας καθορίζουν τους ελάχιστους μη μισθολογικούς όρους εργασίας, που ισχύουν για τους εργαζόμενους όλης της χώρας. Βασικοί μισθοί, βασικά ημερομίσθια, κάθε είδους προσαυξήσεις αυτών και γενικά κάθε άλλος μισθολογικός όρος, ισχύουν μόνο για τους εργαζόμενους που απασχολούνται από εργοδότες των συμβαλλομένων εργοδοτικών οργανώσεων και δεν επιτρέπεται να υπολείπονται του νόμιμου νομοθετημένου κατώτατου μισθού και ημερομισθίου." β. Στο τέλος της παραγράφου 2 του άρθρου 3 του ν. 1876/1990 προστίθενται οι λέξεις «, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρου 8 του νόμου.». 3. Μέχρι τη λήξη της περιόδου οικονομικής προσαρμογής που προβλέπουν τα Μνημόνια που προσαρτώνται στο ν. 4046/2012 και οι επακολουθούσες τροποποιήσεις αυτών καθορίζεται ο νόμιμος κατώτατος μισθός υπαλλήλων και το ημερομίσθιο εργατοτεχνιτών ως εξής: (α) Για τους υπάλληλους άνω των 25 ετών ο κατώτατος μισθός ορίζεται 586,08

ευρώ και για τους εργατοτεχνίτες άνω των 25 ετών το κατώτατο ημερομίσθιο ορίζεται σε 26,18 ευρώ. (β) Για τους υπάλληλους κάτω των 25 ετών ο κατώτατος μισθός ορίζεται 510,95 ευρώ και για τους εργατοτεχνίτες κάτω των 25 ετών το κατώτατο ημερομίσθιο ορίζεται σε 22,83 ευρώ. (γ) i) Ο κατά τα άνω κατώτατος μισθός των υπαλλήλων άνω των 25 ετών προσαυξάνεται με ποσοστό 10% για κάθε τριετία προϋπηρεσίας και έως τρεις τριετίες και συνολικά 30% για προϋπηρεσία 9 ετών και άνω και το κατώτατο ημερομίσθιο των εργατοτεχνιτών άνω των 25 ετών προσαυξάνεται με ποσοστό 5% για κάθε τριετία προϋπηρεσίας και έως έξι τριετίες και συνολικά 30% για προϋπηρεσία 18 ετών και άνω. ii) Ο κατά τα άνω κατώτατος μισθός των υπαλλήλων κάτω των 25 ετών προσαυξάνεται με ποσοστό 10% για μία τριετία προϋπηρεσίας και για προϋπηρεσία 3 ετών και άνω και το κατώτατο ημερομίσθιο των εργατοτεχνιτών κάτω των 25 ετών προσαυξάνεται με ποσοστό 5% για κάθε τριετία προϋπηρεσίας και έως δύο τριετίες και συνολικά 10% για προϋπηρεσία 6 και άνω ετών. δ) Οι ως άνω προσαυξήσεις προϋπηρεσίας καταβάλλονται σε εργαζόμενο με προϋπηρεσία σε οποιονδήποτε εργοδότη και με οποιαδήποτε ειδικότητα, για μεν τους εργατοτεχνίτες μετά τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους, για δε τους υπαλλήλους μετά τη συμπλήρωση του 19ου έτους της ηλικίας τους και ισχύουν για την συμπληρωθείσα υπηρεσία την 14.2.2012. ε) Πέραν της μηνιαίας τακτικής προσαύξησης λόγω προϋπηρεσίας καμία άλλη προσαύξηση δεν περιλαμβάνεται στο νομοθετικώς καθορισμένο κατώτατο μισθό και ημερομίσθιο. στ) Έως ότου η ανεργία διαμορφωθεί σε ποσοστό κάτω του 10% αναστέλλεται η προσαύξηση του νομοθετικώς καθορισμένου νόμιμου κατώτατου μισθού και ημερομισθίου για προϋπηρεσία, που συμπληρώνεται μετά την 14.2.2012. ζ) Ατομικές συμβάσεις εργασίας και συλλογικές συμβάσεις εργασίας κάθε είδους δεν επιτρέπεται να ορίζουν μηνιαίες τακτικές αποδοχές ή ημερομίσθιο πλήρους απασχόλησης κατώτερο από το νομοθετικώς καθορισμένο κατώτατο μισθό και

ημερομίσθιο. 4. Κάθε αναφορά της ισχύουσας νομοθεσίας γενικά στον ελάχιστο μισθό ή στο ελάχιστο ημερομίσθιο της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) νοείται ο νόμιμος νομοθετημένος κατώτατος μισθός και κατώτατο ημερομίσθιο». Σε σχέση με τις παραπάνω ρυθμίσεις στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4093/2012 αναφέρονται τα εξής: «Ο θεσμός του κατώτατου μισθού συνιστά μια κρίσιμη και αναγκαίο παράμετρο για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας. Αφενός διασφαλίζει ένα αξιοπρεπές όριο διαβίωσης για τους εργαζόμενους που αμείβονται με αυτόν, αφετέρου αποτελεί δικλείδα ασφαλείας έτσι ώστε να αποφεύγεται ο αθέμιτος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων. Κυριότερα, συνιστά την αφετηρία επί της οποίας οικοδομούνται συμφωνημένα μεταξύ των κοινωνικών εταίρων επίπεδα αμοιβών σε κλαδικό, ομοιοεπαγγελματικό και επιχειρησιακό επίπεδο. Δεδομένου ότι το ύψος του κατώτατου μισθού έχει αλυσιδωτές και σύνθετες επιπτώσεις στο επίπεδο της συνολικής απασχόλησης και στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, αλλά και στο δυναμισμό των εξωστρεφών κλάδων της οικονομίας, επηρεάζει άμεσα και έμμεσα τα δημοσιονομικά μεγέθη. Συνεπώς σε μία περίοδο συντεταγμένης προσπάθειας εξυγίανσης των δημοσιονομικών μεγεθών και αποκατάστασης της μακροοικονομικής ισορροπίας ο ρόλος του κράτους πρέπει να είναι περισσότερο αποφασιστικός. Αυτό άλλωστε υποδηλώνει και η εμπειρία των τελευταίων τριάντα ετών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αφού πολλές ευρωπαϊκές χώρες που αντιμετώπιζαν παρόμοια προβλήματα δημοσιονομικής στενότητας και ανισορροπίας των μακροοικονομικών μεγεθών τους, ενίσχυσαν το ρόλο του κράτους στη διαδικασία διαμόρφωσης αμοιβών στην οικονομία. Σήμερα, η παρέμβαση της Πολιτείας γίνεται επικουρικά και με σεβασμό στον ρόλο των κοινωνικών εταίρων, σε ένα πλαίσιο εξαιρετικών περιστάσεων. Με σεβασμό στην αρχή της αναλογικότητας, η υιοθέτηση του νέου μηχανισμού διασφαλίζει το Ευρωπαϊκό κεκτημένο, καθώς και τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων τόσο στη διαμόρφωση των προτάσεων για

./.

την υιοθέτηση του κατώτατου μισθού όσο και στη δυνατότητά τους, μέσα από τις μεταξύ τους διαβουλεύσεις και τις ελεύθερες διαπραγματεύσεις, να καθορίζουν καλύτερους όρους για τους εργαζόμενους. Οι κοινωνικοί εταίροι, με γνώμονα την δυναμικότητα των διαφόρων κλάδων μπορούν να συμφωνούν και να ορίζουν υψηλότερους ως προς τον καθορισμένο κατώτατο μισθό, μισθολογικούς και μη, κανονιστικούς όρους. Επιπρόσθετα, με την παρούσα διάταξη ορίζεται ότι ο κατώτατος μισθός θα παραμείνει σταθερός στα επίπεδα που διαμορφώθηκε με το ν. 4046/2012 (σε συνδυασμό με το άρθρ.1 της ΠΥΣ 6/2012), ενώ θα συνεχίσουν να προσαρτώνται σε αυτό τα επιδόματα προϋπηρεσίας (τριετίες) υπολογιζόμενα με τους υφιστάμενους ανασταλμένους συντελεστές ωριμότητας (οι οποίοι έχουν ανασταλεί μέχρι η ανεργία να διαμορφωθεί σε ποσοστό κάτω του 10%, σύμφωνα με τον ν.4046/2012, σε συνδυασμό με το άρθρο 4 της υπ' αριθμόν 6 ΠΥΣ/2012), όπως αυτοί οι συντελεστές ωριμότητας έχουν διαμορφωθεί από την 15.7.2010 ΕΓΣΣΕ κατά την 1.1.2012 πρόβλεψή της».

16. Επειδή, από την γραμματική διατύπωση και την χρονική αλληλουχία των παραπάνω διατάξεων του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012 και του ν. 4093/2012, σε συνδυασμό και με τις σχετικές διατάξεις του ν. 4046/2012 και την αιτιολογική έκθεση του ν. 4093/2012, προκύπτει ότι το ύψος του κατώτατου μισθού και του κατώτατου ημερομισθίου, καθώς και τα συναφή ζητήματα ρυθμίζονται πλέον από τον τελευταίο νόμο. Επομένως, από την θέσπιση του νόμου αυτού έχουν παύσει να ισχύουν οι αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012. Άρα, αβασίμως ισχυρίζεται η αιτούσα ΓΣΕΕ, με το από 4.12.2012 υπόμνημά της, ότι οι σχετικές με τον κατώτατο μισθό και το κατώτατο ημερομίσθιο ρυθμίσεις της εθνικής γενικής συλλογικής συμβάσεως εργασίας (ε.γ.σ.σ.ε) του έτους 2010 και του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012 εξακολουθούν να ισχύουν και ότι ο νεώτερος νόμος «απλώς επενδύ[ει] τους μειωθέντες με την ΠΥΣ μισθούς της ισχύουσας ε.γ.σ.σ.ε. με την ισχύ τυπικού νόμου». Διότι, στην ένδικη

περίπτωση πρόκειται περί τριών διαδοχικών ρυθμίσεων (συλλογική σύμβαση, διοικητική πράξη, τυπικός νόμος) με το ίδιο αντικείμενο (ύψος κατώτατων μισθών και ημερομισθίων), αλλά με διαφορετικό, έστω και παρεμφερές περιεχόμενο εκ των οποίων η μεν δεύτερη (ΠΥΣ) επιφέρει την κατάργηση της σχετικής ρυθμίσεως της πρώτης (συλλογικής συμβάσεως), η δε τρίτη (ν. 4093/2012), επιφέρει την κατάργηση του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012. Εξ άλλου, ζήτημα αντιθέσεως των νεώτερων ρυθμίσεων του ν. 4093/2012 προς τα άρθρα 4, 20 παρ. 1, 26 και 95 του Συντάγματος, που θα εμπόδιζε την επέλευση του καταργητικού των διατάξεων του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012 αποτελέσματος, δεν τίθεται. Διότι ούτε στο ίδιο το κείμενο του νόμου ή στην εισηγητική του έκθεση και στις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, ούτε σε άλλο στοιχείο του φακέλου υπάρχει ένδειξη ότι ο νομοθέτης ηθέλησε, με τις μεταγενέστερες ρυθμίσεις, να καταργήσει τις ανοιγείσες με τις κρινόμενες αιτήσεις δίκες (κατά το κεφάλαιό τους που αφορά το άρθρο 1 της ΠΥΣ 6/2012) ώστε να αποφύγει το διάδικο Δημόσιο την δικαστική ήττα με την ακύρωση από το Συμβούλιο της Επικρατείας της ΠΥΣ 6/2012 κατά το εν λόγω κεφάλαιό της. Μάλιστα, η θέσπιση των παραπάνω ρυθμίσεων του ν. 4093/2012 είχε ήδη προαναγγελθεί στην παράγραφο 4.1 του Μνημονίου (που αναφέρεται στο άρθρο 1 παρ. 6 του 4046/2012 και παρατέθηκε σε προηγούμενη σκέψη), το γεγονός δε ότι οι νεώτερες αυτές ρυθμίσεις έχουν παρόμοιο περιεχόμενο με αυτές του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012 δεν αρκεί για να τεκμηριώσει την εκδοχή της αντισυνταγματικότητας από την εξεταζόμενη άποψη, παρά τα όσα – αβασίμως – υποστηρίζει η αιτούσα Γ.Σ.Ε.Ε.. Και, πάντως, οι ρυθμίσεις αυτές του ν. 4093/2012 συνεκτιμώνται στο πλαίσιο της συνολικής αξιολόγησης της συνταγματικότητας, που αναπτύσσεται παρακάτω στην σκέψη 23, τόσο της προσβαλλόμενης ΠΥΣ, όσο και διατάξεων που θεσπίστηκαν σε προγενέστερο χρόνο και αφορούν εργασιακά θέματα. Συνεπώς, σύμφωνα με όσα έχουν εκτεθεί στην προηγούμενη σκέψη, συντρέχει περίπτωση καταργήσεως των δικών που

έχουν ανοιγεί με τις κρινόμενες αιτήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 του π.δ. 18/1989, κατά το κεφάλαιό τους το σχετικό με τις διατάξεις του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012. Σε σχέση με το τελευταίο αυτό ζήτημα μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Μ. Καραμανώφ και Μ. Παπαδοπούλου, καθώς και η Πάρεδρος Φ. Γιαννακού, οι οποίες υποστήριξαν την εξής γνώμη: Η πρόθεση του νομοθέτη να καταργήσει δίκη ανοιγείσα κατά διοικητικής πράξεως με τη νομοθετική κύρωση της τελευταίας συνάγεται επί τη βάσει αντικειμενικών στοιχείων και ιδίως το κατ' αρχήν ταυτόσημο του περιεχομένου διοικητικής πράξεως και νομοθετικής ρυθμίσεως. Παραδοχή, ρητώς ή εμμέσως, της σχετικής προθέσεως του νομοθέτη στην εισηγητική έκθεση ή άλλα στοιχεία του φακέλου δεν απαιτείται, καθότι θα ήταν μάλλον απίθανο να ανευρεθεί. Ειδικώς στην προκειμένη περίπτωση το περιεχόμενο του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012 ταυτίζεται πράγματι με εκείνο των αντιστοίχων διατάξεων του ν. 4093/2012. Περαιτέρω, η επιλεκτική κύρωση από το νομοθέτη του κρισίμου μέρους της προσβαλλόμενης ΠΥΣ που αφορά τα κατώτατα όρια μισθών και ημερομισθίων διασπά την ενότητα των ρυθμίσεων της ΠΥΣ, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί προκειμένου να λειτουργήσουν ως ενιαίο σύστημα ρυθμίσεως των εργασιακών σχέσεων, και στερεί έτσι τον ακυρωτικό δικαστή από τη δυνατότητα να εκτιμήσει τη συνταγματικότητα αυτών συνολικώς και αλληλενδέτως λαμβανομένων. Κατά συνέπεια, δεν συντρέχει εν προκειμένω περίπτωση κατάργησης της παρούσας δίκης κατά το σχετικό με τις διατάξεις του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012 κεφάλαιό της.

17. Επειδή, η αιτούσα Γ.Σ.Ε.Ε., με το προαναφερθέν από 4.4.2012 υπόμνημά της, ισχυρίζεται ότι έχει ιδιαίτερο (κατά την έννοια του άρθρου 32 παρ. 2 του π.δ. 18/1989) έννομο συμφέρον για την συνέχιση της δίκης. Ειδικότερα, η αιτούσα προβάλλει ότι οι εργαζόμενοι που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό της ε.γ.σ.σ.ε. (στους οποίους περιλαμβάνεται και ο δεύτερος αιτών στην υπ' αριθ. καταθέσεως 2234/2012 αίτηση) υπέστησαν

μειώσεις μισθών βάσει του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012, η αποκατάσταση των οποίων «είναι δυνατή μόνο με την ακύρωση της ... ΠΥΣ» και ότι «την ακυρότητα της ΠΥΣ ... θα θέσουν ως βάση τα πολιτικά δικαστήρια προκειμένου να επιδικάσουν τις οφειλόμενες μισθολογικές παροχές ...». Ο ισχυρισμός αυτός, όπως διατυπώνεται, είναι εν πάση περιπτώσει απορριπτέος, δεδομένου ότι τα πολιτικά δικαστήρια, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, μπορούν να εξετάσουν παρεμπιπτόντως την νομιμότητα των διατάξεων κανονιστικών διοικητικών πράξεων και, άρα, και της ΠΥΣ 6/2012 και να διαγνώσουν, ενδεχομένως, το ανίσχυρο αυτής. Προβάλλεται, τέλος, με την ίδια αίτηση ότι η αιτούσα Γ.Σ.Ε.Ε. έχει ηθικό έννομο συμφέρον για την διατήρηση του αντικειμένου της δίκης και την ακύρωση των διατάξεων του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012, διότι με αυτές «προσβάλλεται ... η προσωπικότητά [της] ... τραυματίζεται ... το συνδικαλιστικό [της] κύρος ... γεγονός που πλήττει άμεσα και καίρια ... την ίδια την υπόστασή [της] ...» εξ αιτίας της – κατά την αιτούσα – παραβίασης με τις παραπάνω διατάξεις των όρων της οικείας συλλογικής συμβάσεως εργασίας και διότι «το κύρος της συνδικαλιστικής οργάνωσης εξαρτάται κυρίως από το αν τα συμφωνηθέντα γίνονται σεβαστά». Και ο ισχυρισμός αυτός είναι απορριπτέος, διότι η τροποποίηση με τυπικό νόμο ή με κανονιστική διοικητική πράξη διατάξεων συλλογικής συμβάσεως εργασίας δεν επιφέρει ηθική βλάβη του συμβληθέντος σωματείου και δεν πλήττει, καθ' εαυτήν, το συνδικαλιστικό του κύρος. Συνεπώς, ενόψει και των όσων εκτέθηκαν σε προηγούμενη σκέψη, οι ανοιγείσες με τις κρινόμενες αιτήσεις δίκης πρέπει να καταργηθούν κατά το μέρος που αφορούν τις διατάξεις του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012.

18. Επειδή, τα αιτούντα σωματεία και συγκεκριμένα η τριτοβάθμια συνδικαλιστική οργάνωση Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας, οι δευτεροβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδας και Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών και τα πρωτοβάθμια συνδικαλιστικά σωματεία

./.

Σύλλογος Εργαζομένων στην Τράπεζα PROBANK A.E., Σύλλογος Υπαλλήλων Γενικής Τράπεζας Ελλάδος, Σύλλογος Υπαλλήλων Τράπεζας Αττικής, Σύλλογος Εργαζομένων MARFIN – ΕΓΝΑΤΙΑΣ Τράπεζας, Σωματείο Ηλεκτροδηγών ΗΣΑΠ και Σωματείο Ηλεκτροδηγών ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ, με έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώσ ασκούν τις κρινόμενες αιτήσεις τους κατά το μέρος που στρέφονται κατά των λοιπών, πλην του άρθρου 1, ρυθμίσεων της ΠΥΣ 6/2012, έχοντας προσκομίσει τα απαραίτητα νομιμοποιητικά έγγραφα (καταστατικά κ.λ.π.). Επίσης, με έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώσ ασκεί, ως δεύτερος αιτών μετά την Γ.Σ.Ε.Ε., την κρινόμενη υπ' αριθ. καταθέσεως 2234/2012 αίτηση ακυρώσεως ο Ιωάννης Σαρηγιαννίδης, πρόεδρος του «Σωματείου Εργαζομένων στην ISS Facility Services A.E.».

19. Επειδή, σύμφωνα με όσα κρίθηκαν με την απόφαση 668/2012 της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, το Μνημόνιο το οποίο προσαρτήθηκε στον ν. 3845/2010 και το οποίο έχει συναφές περιεχόμενο με το λεγόμενο δεύτερο Μνημόνιο, το σχέδιο του οποίου εγκρίθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 περ. α του ν. 4046/2012, αποτελεί πρόγραμμα της Ελληνικής Κυβερνήσεως, με το οποίο καθορίζονται οι στόχοι της πολιτικής της και τα μέσα για την επίτευξή τους. Τον ίδιο χαρακτήρα έχει και το εν λόγω δεύτερο Μνημόνιο, με το οποίο καθορίζονται οι στόχοι της κυβερνητικής πολιτικής και τα μέσα για την επίτευξή τους κατά την τετραετία 2012 – 2016, καθώς και το χρονοδιάγραμμα για την θέσπιση των μέτρων αυτών. Σκοπός και του προγράμματος αυτού, κατά την Κυβέρνηση, είναι η αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης και της κρίσης δημοσίου χρέους της Χώρας. Ως κυβερνητικό πρόγραμμα το Μνημόνιο δεν αναγνωρίζει αρμοδιότητες σε όργανα διεθνών οργανισμών ούτε θεσπίζει άλλους κανόνες δικαίου και δεν έχει άμεση εφαρμογή, με εξαίρεση τα αναφερόμενα στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012 θέματα, ως προς τα οποία οι ρήτρες του Μνημονίου, παρά την αδόκιμη σε ορισμένα σημεία διατύπωσή τους, έχουν κανονιστικό περιεχόμενο, δηλαδή δεοντολογικό

νόημα, τις ρήτρες δε αυτές ο νομοθέτης χαρακτηρίζει ρητά ως κανόνες δικαίου άμεσης εφαρμογής και τις εντάσσει με αυτό τον τρόπο στην ελληνική έννομη τάξη ως διατάξεις τυπικού νόμου. Εξ άλλου, το Μνημόνιο, το οποίο υπογράφηκε από τα ενδιαφερόμενα μέρη μετά την δημοσίευση και θέση σε ισχύ του ν. 4046/2012, δεν αποτελεί διεθνή συνθήκη, διότι με αυτό δεν αναλαμβάνονται αμοιβαίες δεσμεύσεις των μερών που το υπέγραψαν, ούτε, άλλωστε, προβλέπονται νομικά μέσα για τον εξαναγκασμό των ελληνικών αρχών στην εφαρμογή του ή άλλου είδους νομικής φύσεως κυρώσεις, μέσω των οποίων θα επιτυγχανόταν ο ίδιος σκοπός ούτε προκύπτει ότι τα μέρη που υπέγραψαν το κείμενο του Μνημονίου θέλησαν να προσδώσουν σε αυτό νομική δεσμευτικότητα. Οποιοσδήποτε δε υποχρεώσεις της Ελλάδας έναντι των άλλων κρατών μελών της Ευρωζώνης ως προς την λήψη μέτρων για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων δημοσιονομικής ή οικονομικής πολιτικής ή συνέπειες από την μη θέσπιση των μέτρων αυτών δεν απορρέουν πάντως από το Μνημόνιο αυτό καθ' εαυτό, αλλά ενδεχομένως από τις Συμβάσεις Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4046/2012 και υπογράφηκαν μετά την δημοσίευση του νόμου αυτού (πρβλ. ΣτΕ 668/2012 Ολομ.).

20. Επειδή, με την κρινόμενη αίτησή της η ΓΣΕΕ προβάλλει ότι οι ρυθμίσεις του Μνημονίου που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012 «δεν αποτελούν πλήρεις κανόνες άμεσης εφαρμογής, αλλά ανάληψη Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου δεσμεύσεων της Χώρας για λήψη συγκεκριμένων νομοθετικών ή άλλων μέτρων» και ότι το περιεχόμενο των ρυθμίσεων αυτών είναι πανομοιότυπο με το περιεχόμενο διεθνών συμβάσεων, με τις οποίες η Χώρα αναλαμβάνει υποχρεώσεις δημοσίου διεθνούς δικαίου. Με τις υπόλοιπες κρινόμενες αιτήσεις επισημαίνεται ο χαρακτήρας του Μνημονίου ως κυβερνητικού προγράμματος και προβάλλεται ότι, εξ αιτίας του προγραμματικού αυτού χαρακτήρα, οι παραπάνω ρυθμίσεις του Μνημονίου δεν αποτελούν κανόνες άμεσης

./.

εφαρμογής παρά την αντίθετη πρόβλεψη της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 4046/2012. Επίσης, με όλες τις κρινόμενες αιτήσεις προβάλλεται ότι η παρεχόμενη με την παράγραφο αυτή εξουσιοδότηση προς το Υπουργικό Συμβούλιο δεν είναι ορισμένη, όπως αξιώνει το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, και, πάντως, δεν ήταν επιτρεπτό να χορηγηθεί σε όργανο διαφορετικό από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, εφ' όσον, κατά τους αιτούντες, οι επίμαχες ρυθμίσεις του Μνημονίου δεν είναι κανόνες άμεσης εφαρμογής, με αποτέλεσμα να εξουσιοδοτείται το Υπουργικό Συμβούλιο να ρυθμίσει ζήτημα, το οποίο δεν έχει ρυθμισθεί σε γενικές γραμμές στον νόμο. Οι λόγοι αυτοί ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, εν όψει των όσων έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη ως προς τον χαρακτήρα του Μνημονίου ως κυβερνητικού προγράμματος και όχι ως διεθνούς συμβάσεως, καθώς και ως προς τον χαρακτήρα των παραπάνω συγκεκριμένων ρητρών του Μνημονίου ως κανόνων δικαίου που έχουν ενταχθεί, ως διατάξεις τυπικού νόμου, στην έννομη τάξη. Εφ' όσον, δηλαδή, όπως προαναφέρθηκε, τα αποσπάσματα των Μνημονίων, στα οποία αναφέρεται η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012, αποτελούν διατάξεις τυπικού νόμου και ρυθμίζουν (με υψηλό βαθμό πληρότητας, όπως προκύπτει και από όσα εκτίθενται στις επόμενες σκέψεις) συγκεκριμένα ζητήματα εργασιακών σχέσεων και συλλογικής αυτονομίας, η παρεχόμενη με το τελευταίο εδάφιο της διατάξεως αυτής εξουσιοδότηση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, έχουσα προφανώς την έννοια ότι το τελευταίο καλείται να ρυθμίσει τις σχετικές λεπτομέρειες εφαρμογής των παραπάνω ρυθμίσεων, είναι ορισμένη και εγκύρως, κατά το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, παρέχεται σε διοικητικό όργανο άλλο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Μειοψήφησε ο Σύμβουλος Γ.Ποταμιάς, ο οποίος υποστήριξε την εξής γνώμη: Με τη διάταξη του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος παρέχεται στον κοινό νομοθέτη η εξουσία να μεταβιβάζει την αρμοδιότητα προς θέσπιση κανόνων δικαίου στην εκτελεστική εξουσία. Τίθεται δε ο κανόνας (εδάφιο πρώτο) ότι η

νομοθετική εξουσιοδότηση παρέχεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας. Η νομοθετική εξουσιοδότηση προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για να είναι νόμιμη, πρέπει να είναι ειδική και ορισμένη, δηλαδή να προβαίνει σε συγκεκριμένο προσδιορισμό του αντικειμένου της και να καθορίζει τα όριά της σε σχέση προς αυτό. Η εξουσιοδοτική, επομένως, διάταξη πρέπει να μην είναι γενική και αόριστη, ασχέτως αν είναι ευρεία ή στενή, αν περιλαμβάνει δηλαδή μεγάλο ή μικρό αριθμό περιπτώσεων, τις οποίες η Διοίκηση μπορεί να ρυθμίσει κανονιστικώς βάσει της νομοθετικής εξουσιοδότησης (βλ. ΣτΕ 1210/2010 Ολομ., 1466/1995 Ολομ.). Επιτρέπεται όμως η νομοθετική εξουσιοδότηση και προς άλλα διοικητικά όργανα για την έκδοση κανονιστικών πράξεων, προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό. Ως ειδικότερα θέματα νοούνται τα θέματα εκείνα τα οποία αποτελούν, κατά περιεχόμενο, μερικότερη περίπτωση σε σχέση προς την ουσιαστική ρύθμιση που γίνεται στον τυπικό νόμο στον οποίο περιέχεται η εξουσιοδοτική διάταξη (βλ. ΣτΕ 1300/2011 Ολομ., 1442/2005 επταμ.). Εν προκειμένω, ο χαρακτηρισμός, με το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012 των ρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στο Κεφάλαιο Ε' «Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις» παρ. 28 και 29 του Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και στο κεφάλαιο 4 του Μνημονίου Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής, ως κανόνων δικαίου άμεσης εφαρμογής δεν προσδίδει στις παραγράφους 28 και 29 χαρακτήρα κανόνων δικαίου άμεσης εφαρμογής. Οι κανόνες αυτοί περιλαμβανόμενοι στο δεύτερο Μνημόνιο συνιστούν ανάληψη Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου δεσμεύσεων της Χώρας για λήψη συγκεκριμένων νομοθετικών ή άλλων μέτρων. Όπως άλλωστε έχει κριθεί (βλ. Ολομ. ΣτΕ 4555/1996, 2289/1987, 632/1978, ΑΠ 626/1980, 228/1982) οι κανόνες αυτοί, οι οποίοι περιλαμβάνονται σε επικυρωθείσες διεθνείς συμβάσεις, αποτελούν απλές κατευθυντήριες υποδείξεις προς τον τυπικό νομοθέτη και δεν αποτελούν

./.

κανόνες δικαίου άμεσης εφαρμογής της εσωτερικής εννόμου τάξεως. Κατά την έννοια του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος ο τυπικός νομοθέτης έχει την υποχρέωση να καθορίζει ο ίδιος με δική του απόφαση το ρυθμιστέο με την εξουσιοδότηση ζήτημα, τον σκοπό, το περιεχόμενο και την έκταση της εξουσιοδοτήσεως και όχι να παραπέμπει στη βούληση, υπό την μορφή «ρήτρας», άλλων συνταγματικών οργάνων, όπως εν προκειμένω του Κυβερνητικού Προγράμματος. Ενόψει αυτών η εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012 αντίκειται στο άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος και είναι ως εκ τούτου ανίσχυρη.

21. Επειδή, με τις κρινόμενες αιτήσεις προβάλλεται ότι τα μέτρα που προβλέπονται στην προσβαλλόμενη ΠΥΣ 6/2012, θεωρούμενα στο σύνολό τους, αποτελούν παρέμβαση στο πεδίο της συλλογικής αυτονομίας, που κατοχυρώνεται με την διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2 του Συντάγματος, και – κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος) – περιορίζουν τα δικαιώματα που απορρέουν από την διάταξη αυτή, χωρίς να είναι πρόσφορα και αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών του νομοθέτη, θίγουν δε και τον πυρήνα των δικαιωμάτων αυτών, παραβιάζοντας κατ' επέκταση και τα δικαιώματα της συνδικαλιστικής ελευθερίας και της απεργίας (άρθρο 23 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος).

22. Επειδή, το άρθρο 22 του Συντάγματος ορίζει ότι «1. Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού. ... 2. Με νόμο καθορίζονται οι γενικοί όροι εργασίας, που συμπληρώνονται από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας συναπτόμενες με ελεύθερες διαπραγματεύσεις και, αν αυτές αποτύχουν, με τους κανόνες που θέτει η δαιτησία. 3. ...». Το δε άρθρο 23 του Συντάγματος ορίζει ότι «1. Το Κράτος λαμβάνει τα προσήκοντα μέτρα για τη διασφάλιση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και την ανεμπόδιστη άσκηση των συναφών μ'

αυτή δικαιωμάτων εναντίον κάθε προσβολής τους, μέσα στα όρια του νόμου. 2. Η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων ...». Κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 22 του Συντάγματος, η ρύθμιση από τον νομοθέτη κατ' αποκλειστικό τρόπο όρων εργασίας και ζητημάτων που αφορούν τις εργασιακές σχέσεις και, συνακόλουθα, η αφαίρεσή τους από την ύλη της συλλογικής αυτονομίας, που αποτελεί περιεχόμενο της συνδικαλιστικής ελευθερίας, είναι επιτρεπτή όταν συντρέχουν λόγοι δημοσίου και γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος, συνδεδεμένοι με την λειτουργία της εθνικής οικονομίας και ενόσω αυτοί διαρκούν (πρβλ. ΣτΕ 2426/1983, 2370/1984, 2289/1987, 2377/1988, 4063/1989, 2190/1991, 4555/1996 κ.α.).

23. Επειδή, οι ρυθμίσεις των άρθρων 2 έως 5 της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012 περιορίζουν το πεδίο συλλογικής αυτονομίας, καθώς και μισθολογικά και εν γένει εργασιακά δικαιώματα των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας και των δημοσίων επιχειρήσεων. Οι ρυθμίσεις αυτές, συνεκτιμώμενες και με τις ρυθμίσεις των νόμων, που θεσπίστηκαν πριν από την έκδοση της εν λόγω ΠΥΣ (και αναφέρονται σε προηγούμενη σκέψη), καθώς και με την μείωση του κατώτατου μισθού και του κατώτατου ημερομισθίου, που επιβλήθηκε αρχικά με το άρθρο 1 της ΠΥΣ 6/2012 και, ακολούθως, με τον μεταγενέστερο νόμο 4093/2012, συνιστούν σοβαρή υποχώρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων και αντίστοιχη εξασθένηση της θέσης τους έναντι των εργοδοτών. Εντάσσονται, όμως, σε ένα ευρύτερο σύστημα ρυθμίσεων και μέτρων, τα οποία εκτείνονται σε ένα μεγάλο φάσμα τομέων της δημόσιας πολιτικής και περιγράφονται αναλυτικά στο Μνημόνιο, κείμενο κατ' εξοχήν τεχνικού χαρακτήρα, του οποίου η επιστημονική ποιότητα και επάρκεια δεν ελέγχεται από το δικαστήριο και του οποίου το σχέδιο εγκρίθηκε με τον ν. 4046/2012, και αποσκοπούν – όπως αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση

του νόμου αυτού και αναλύεται εκτενέστερα στο Μνημόνιο – στην αντιμετώπιση του οξύτατου προβλήματος της διόγκωσης του δημοσίου χρέους και των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, μέσω, μεταξύ άλλων, διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας, της μείωσης του κόστους εργασίας και της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Κατά την κρίση δε του Δικαστηρίου, το οποίο στερείται της εξουσίας ελέγχου των νομοθετικών επιλογών, τα μέτρα αυτά, που ελήφθησαν υπό τις εκτεθείσες όλως εξαιρετικές περιστάσεις, δηλαδή προ του κινδύνου στάσης πληρωμών και κατάρρευσης της εθνικής οικονομίας με απρόβλεπτες οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες, δεν εμφανίζονται, στο πλαίσιο του οριακού ελέγχου της συνταγματικότητας των αντίστοιχων ρυθμίσεων του ν. 4046/2012 και της ΠΥΣ 6/2012, ως μη πρόσφορα ή μη αναγκαία για την επίτευξη του παραπάνω, συνταγματικώς θεμιτού, σκοπού. Ούτε θίγουν τον πυρήνα των δικαιωμάτων που απορρέουν από τα άρθρα 22 παρ.1 και 2 και 23 του Συντάγματος, εφ' όσον η συνδικαλιστική ελευθερία και το δικαίωμα της απεργίας δεν θίγονται και οι θεσμοί της συλλογικής αυτονομίας κατ' αρχήν διατηρούνται κατά τρόπο ώστε να παρέχεται στους μισθωτούς η δυνατότητα να διεκδικούν την βελτίωση της θέσης τους και την άμβλυση των δυσμενών συνεπειών της οικονομικής κρίσης και των επίμαχων μέτρων. Επομένως, οι περί του αντιθέτου λόγοι ακυρώσεως, που προβάλλονται με τις κρινόμενες αιτήσεις, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Μ. Καραμανώφ, Αικ. Σακελλαροπούλου, Α.-Γ. Βώρος, Κ. Ευστρατίου, Γ. Ποταμιάς, Μ. Γκορτζολίδου, Ι. Γράβαρης, Α. Ντεμισιας, Μ. Παπαδοπούλου, Β. Αραβαντινός, οι οποίοι υποστήριζαν την εξής γνώμη, στην οποία προσχώρησε και η Πάρεδρος Φ. Γιαννακού: Με τις επίδικες διατάξεις της προσβαλλόμενης ΠΥΣ επιβάλλονται ιδιαίτερα σημαντικοί περιορισμοί στα προστατευόμενα με το άρθρο 22 του Συντάγματος εργασιακά δικαιώματα και τη συλλογική αυτονομία. Οι περιορισμοί αυτοί, εν όψει του αντικειμένου τους, της έντασης και της διάρκειάς τους, και με δεδομένα τα

σοβαρά περιοριστικά μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί με τα νομοθετήματα που προηγήθηκαν, καθώς και τη γενικότερη οικονομική και κοινωνική συγκυρία, φθάνουν, συνολικά θεωρούμενοι, μέχρι τον πυρήνα των εν λόγω δικαιωμάτων, και ιδίως της συνταγματικά κατοχυρωμένης συλλογικής αυτονομίας. Υπό τα δεδομένα αυτά, για τη δικαιολόγησή τους δεν αρκεί η επίκληση του σοβαρού, κατά τα προεκτεθέντα, λόγου δημοσίου συμφέροντος, που συνιστά, πράγματι, η ανάγκη εξόδου της χώρας από την παρούσα οικονομική κρίση, ούτε μόνο η περαιτέρω γενική αναφορά στην ανάγκη μείωσης του κόστους εργασίας και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας, στην οποία προβαίνει η Διοίκηση. Όπως δεν αρκεί επίσης η επίκληση κειμένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η παράθεση του Μνημονίου, ως κυβερνητικού προγράμματος; κατά τα κριθέντα με την ΣΤΕ 668/2012. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, και εν όψει του ιδιαίτερα τεχνικού χαρακτήρα του ζητήματος, χρειαζόταν ειδική οικονομοτεχνική μελέτη προκειμένου να τεκμηριωθεί, εν όψει και του άρθρου 22 του Συντάγματος, η προσφορότητα και, πάντως, η αναγκαιότητα των επίδικων ρυθμίσεων για την ικανοποίηση του πιο πάνω δημόσιου σκοπού. Η τεχνική ορθότητα μιας τέτοιας τεκμηρίωσης, καθώς και η αντίστοιχη πολιτική επιλογή δεν θα αποτελούσαν βέβαια, καθ' εαυτές, αντικείμενο δικαστικού ελέγχου. Χωρίς όμως την τεκμηρίωση αυτή αποβαίνει αδύνατη η άσκηση από το Δικαστήριο του θεσμικού του καθήκοντος να ελέγξει τη συνταγματικότητα των επίδικων διατάξεων από την άποψη της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 Συντ.). Κατόπιν αυτών, σύμφωνα με τη μειοψηφήσασα αυτή γνώμη, οι πιο πάνω διατάξεις της προσβαλλόμενης πράξης αντίκεινται στα άρθρα 22 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρες και ακυρωτές.

24. Επειδή, το άρθρο 2 της ΠΥΣ 6/2012 ορίζει τα εξής: «1. Οι Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας συνάπτονται εφεξής για ορισμένο χρόνο ισχύος, η διάρκεια του οποίου δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ένα (1) έτος και δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία (3) έτη. 2. Συλλογικές Συμβάσεις

Εργασίας που βρίσκονται σε ισχύ, ήδη 24 μήνες μέχρι την 14-2-2012 ή και περισσότερο, λήγουν στις 14-2-2013. 3. Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας που την 14-2-2012 βρίσκονταν σε ισχύ για χρονικό διάστημα μικρότερο των 24 μηνών, λήγουν με τη συμπλήρωση τριών (3) ετών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος τους, εκτός και αν καταγγελθούν νωρίτερα κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 12 του ν. 1876/1990 (Α' 27). 4. Οι κανονιστικοί όροι Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας που θα λήξει ή θα καταγγελθεί, εξακολουθούν να ισχύουν επί ένα τρίμηνο από τη λήξη ή την καταγγελία τους. Κανονιστικοί όροι Συλλογικής Σύμβασης που έχει ήδη λήξει ή καταγγελθεί ισχύουν για ένα τρίμηνο από την ισχύ του ν. 4046/2012. Με την πάροδο του τριμήνου και εφόσον εν τω μεταξύ δεν έχει συναφθεί νέα Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, εξακολουθούν να ισχύουν από τους κανονιστικούς αυτούς όρους αποκλειστικώς οι όροι εκείνοι που αφορούν α) τον βασικό μισθό ή το βασικό ημερομίσθιο και β) τα επιδόματα ωρίμανσης, τέκνων, σπουδών και επικινδύνου εργασίας, εφόσον τα επιδόματα αυτά προβλέπονταν στις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας που έληξαν ή καταγγέλλθηκαν, ενώ παύει αμέσως να ισχύει κάθε άλλο προβλεπόμενο σε αυτές επίδομα. Η προσαρμογή των συμβάσεων στις διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου γίνεται χωρίς να απαιτείται προηγούμενη σύμφωνη γνώμη των εργαζομένων. Οι όροι του τρίτου εδαφίου που διατηρούνται, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρις ότου αντικατασταθούν από εκείνους της νέας Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας ή της νέας ή της τροποποιημένης ατομικής σύμβασης. 5. Οι διατάξεις των παραγράφων 1, 4, και 5 του άρθρου 9 του ν. 1876/1990 (Α' 27) παύουν να ισχύουν. 6. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου ισχύουν και για τις Διαιτητικές Αποφάσεις».

25. Επειδή, ο ν. 1876/1990, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο θεσπίσεως του ν. 4046/2012, όριζε, στο άρθρο 9 παρ. 1, ότι «Οι συλλογικές εργασίες συνάπτονται για ορισμένο ή αόριστο χρόνο. Κάθε συλλογική σύμβαση εργασίας, που προβλέπει διάρκεια ισχύος πέρα από

ένα έτος, θεωρείται ότι έχει αόριστη διάρκεια. Η διάρκεια της ισχύος δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ένα έτος» και στο άρθρο 12 παρ. 1 και 2 ότι «1. Συλλογική σύμβαση εργασίας αόριστης διάρκειας μπορεί να καταγγελθεί ύστερα από την παρέλευση ενός έτους από την έναρξη της ισχύος της. 2. Συλλογική σύμβαση εργασίας μπορεί να καταγγελθεί πριν από την πάροδο ενός έτους ή πριν από τη λήξη της, αν έχουν μεταβληθεί σημαντικά οι συνθήκες που υπήρχαν κατά την υπογραφή της». Ο νόμος δηλαδή αυτός διέκρινε τις συλλογικές συμβάσεις σε δύο κατηγορίες (ορισμένου και αορίστου χρόνου) και ρύθμιζε την καταγγελία τους. Το σχήμα αυτό τροποποιείται με τις διατάξεις του ν. 4046/2012 και της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012. Ο τελευταίος αυτός νόμος θέτει τον κανόνα ότι η μέγιστη διάρκεια των συλλογικών συμβάσεων εργασίας είναι τριετής, καταργώντας έτσι την κατηγορία των συμβάσεων αορίστου χρόνου. Ο κανόνας αυτός είναι πάγιος και καταλαμβάνει και τις εφεξής συναπτόμενες συλλογικές συμβάσεις εργασίας, επαναλαμβάνεται δε και στην παρ. 1 του άρθρου 2 της ΠΥΣ 6/2012. Η τελευταία αυτή διάταξη επαναλαμβάνει και τον κανόνα του άρθρου 9 παρ. 1 εδάφιο τελευταίο του ν. 1876/1990 για την ελάχιστη διάρκεια των συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Περαιτέρω, ο νόμος περιέχει και μεταβατικό κανόνα, ο οποίος επαναλαμβάνεται στην παρ. 2 του άρθρου 2 της ΠΥΣ 6/2012 και με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου ορίζεται η ανώτατη διάρκεια των συμβάσεων που είχαν συναφθεί μέχρι την 14.2.2012 σε τρία έτη από την έναρξη της ισχύος τους. Επομένως, η ΠΥΣ 6/2012, κατά το μέρος που ορίζει ότι η ισχύς των συλλογικών συμβάσεων εργασίας δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα τρία έτη, περιορίζεται να αναδιατυπώσει τις ρυθμίσεις του εξουσιοδοτικού νόμου, εναρμονιζόμενη με αυτές. Αβασίμως, άρα, με τις κρινόμενες αιτήσεις προβάλλεται ότι η πράξη αυτή προέβη το πρώτον στην κατάργηση της κατηγορίας των συλλογικών συμβάσεων εργασίας αορίστου χρόνου καθ' υπέρβαση της σχετικής νομοθετικής εξουσιοδότησεως. Εξ άλλου, οι παραπάνω μεταβατικές διατάξεις του ν. 4046/2012 και της ΠΥΣ 6/2012

δεν αντιβαίνουν προς τα άρθρα 22 και 23 του Συντάγματος. Διότι ο προφανής – και συνταγματικά θεμιτός – σκοπός του νομοθέτη είναι η προσαρμογή των όρων εργασίας στις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, που προέκυψαν μετά την εκδήλωση και την όξυνση της δημοσιονομικής κρίσης και της κρίσης χρέους, στο πλαίσιο του συνόλου των μέτρων που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση της κρίσης αυτής. Ο σκοπός δε αυτός επιτυγχάνεται με την λήξη της ισχύος των συλλογικών συμβάσεων που εμπίπτουν στις παρ. 2 και 3 του άρθρου 2 της ΠΥΣ 6/2012 και την συνεπακόλουθη αναδιαπραγμάτευση των αντίστοιχων όρων εργασίας σύμφωνα με τους κανόνες περί συλλογικών διαπραγματεύσεων. Οι μεταβατικές αυτές ρυθμίσεις δεν πλήττουν δυσανάλογα την συλλογική αυτονομία και την συνδικαλιστική ελευθερία των εργαζομένων, εφ' όσον μάλιστα αφορούν συλλογικές συμβάσεις εργασίας, οι οποίες, πάντως, θα έχουν συμπληρώσει διάρκεια πέρα του έτους κατά τον οριζόμενο με τις ανωτέρω μεταβατικές διατάξεις χρόνο λήξης της ισχύος τους και, ως εκ τούτου, ήταν δυνατό να καταγγελθούν κατά τον χρόνο αυτό από κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη, σύμφωνα με τις προϊσχύουσες διατάξεις του ν. 1876/1990.

26. Επειδή, ο ν. 1876/1990 προέβλεπε, στο άρθρο 9, ότι «οι κανονιστικοί όροι συλλογικής σύμβασης, που έληξε ή καταγγέλληκε, εξακολουθούν να ισχύουν επί ένα εξάμηνο ...» (παρ. 4) και ότι, μετά την πάροδο του εξαμήνου «οι υφιστάμενοι όροι εργασίας εξακολουθούν να ισχύουν» (άλλως: μετενεργούν – κατά την ορολογία που επικράτησε στο πεδίο του εργατικού δικαίου) «μέχρις ότου λυθεί ή τροποποιηθεί η ατομική σχέση εργασίας» (παρ. 5). Η ΠΥΣ 6/2012 τροποποίησε, με το άρθρο 2 αυτής, τις παραπάνω ρυθμίσεις σε δύο κυρίως σημεία: η εξάμηνη παράταση ισχύος της παρ. 4 έγινε, πλέον, τρίμηνη και προβλέφθηκε ότι από τους κανονιστικούς όρους της παρ. 5 μετενεργούν μόνον όσοι αφορούν τον βασικό μισθό και τέσσερα συγκεκριμένα επιδόματα.

27. Επειδή, η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4 της ΠΥΣ 6/2012, με την οποία η εξάμηνη παράταση της ισχύος συλλογικής συμβάσεως εργασίας μετά την λήξη ή την καταγγελία της μετατράπηκε σε τρίμηνη, δεν παρεμβαίνει στο πεδίο της συλλογικής αυτονομίας, αφού δεν τροποποιεί κανόνες συλλογικών συμβάσεων ή διαιτητικών αποφάσεων και, συνεπώς, δεν αντιβαίνει, από την άποψη αυτή, προς τις διατάξεις των άρθρων 22 παρ. 2, 23 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος, όπως αβασίμως προβάλλεται με τις κρινόμενες αιτήσεις. Ούτε η μετατροπή του παραπάνω εξαμήνου σε τρίμηνο «στερεί από τα ενδιαφερόμενα μέρη και κυρίως από τις εργατικές συνδικαλιστικές οργανώσεις τη δυνατότητα αποτελεσματικής άσκησης της συλλογικής αυτονομίας», όπως, επίσης αβασίμως, προβάλλεται με τις κρινόμενες αιτήσεις, δεδομένου ότι το τρίμηνο χρονικό διάστημα επαρκεί, κατά κοινή πείρα, για την ανάληψη συνδικαλιστικής δράσης και την επιτυχή διεξαγωγή συλλογικών διαπραγματεύσεων για την εκ νέου ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

28. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι με τις διατάξεις, οι οποίες αναφέρονται στην παράγραφο 6 του άρθρου 1 του ν. 4046/2012, προβλέφθηκε η κατάργηση της μετενέργειας μόνο μισθολογικών όρων, πλην αυτών που ρυθμίζουν τον βασικό μισθό και τέσσερα επιδόματα, και ότι, αντιθέτως, οι μη μισθολογικοί όροι εργασίας εξακολουθούν να μετενεργούν. Επομένως, κατά τους ισχυρισμούς αυτούς, η ΠΥΣ 6/2012, προβλέποντας στο άρθρο 2 παρ. 4 αυτής την κατάργηση της μετενέργειας και όλων των μη μισθολογικών όρων εργασίας, παραβιάζει την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012. Οι λόγοι αυτοί ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Πράγματι, όπως προαναφέρθηκε, στην παρ. 29 του πρώτου από τα σχέδια Μνημονίων που εγκρίθηκαν με τον παραπάνω νόμο, τίθεται ως κυβερνητικός στόχος η «μείωση του ανά μονάδα κόστους εργασίας» και, περαιτέρω, η «προσαρμογή του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους». Στην ίδια παράγραφο, το μισθολογικό κόστος αντιστοιχεί στην αμοιβή της εργασίας,

./.

ενώ το μη μισθολογικό κόστος αντιστοιχεί στις ασφαλιστικές εισφορές. Ως αμοιβή (η οποία πρέπει, μετά την πάροδο τριμήνου από την λήξη ή την καταγγελία συλλογικής συμβάσεως εργασίας, «να επανέλθει στον βασικό μισθό συν τα παρακάτω ... επιδόματα ...») νοείται, προφανώς, το σύνολο των παροχών που δίδονται στους εργαζόμενους, είτε αυτές σχετίζονται με μισθολογικούς όρους (βασικός μισθός, επιδόματα κ.λ.π.), είτε με μη μισθολογικούς όρους εργασίας (άδειες πάσης φύσεως, άλλες υλικές παροχές ή διευκολύνσεις προς τους μισθωτούς). Εξαίρεση των μη μισθολογικών όρων εργασίας από ό,τι συνθέτει την αμοιβή ούτε από το γράμμα ούτε από τον σκοπό των επίμαχων ρυθμίσεων δικαιολογείται. Συνεπώς, ως προς το εξεταζόμενο ζήτημα οι ρυθμίσεις της παρ. 4 του άρθρου 2 της ΠΥΣ 6/2012 δεν αποκλίνουν από όσα προβλέπουν οι ρυθμίσεις του άρθρου 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012.

29. Επειδή, προβάλλεται ότι η μετενέργεια των κανονιστικών όρων συλλογικών συμβάσεων και διαιτητικών αποφάσεων, δηλαδή «η διατήρησή τους με απλή συμβατική ισχύ μετά την παρέλευση του χρόνου παράτασης της ισχύος των κανονιστικών όρων» αποτελεί μία από τις «κεντρικές εκδηλώσεις της συλλογικής αυτονομίας στη δυναμική προστατευτική της διάσταση» και, συνεπώς, η μερική κατάργησή της, με την διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4 της ΠΥΣ 6/2012, αντίκειται στο άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος.

30. Επειδή, κατά την γνώμη που πλειοψήφησε στο Δικαστήριο, οι διατάξεις του Μνημονίου που παρατίθενται στην δέκατη σκέψη, κατά το μέρος που προβλέπουν την μερική κατάργηση της μετενέργειας, καθώς και οι αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 4 της ΠΥΣ 6/2012 δεν αντιβαίνουν στο άρθρο 22 του Συντάγματος. Ειδικότερα, οι Αντιπρόεδροι Δ. Πετρούλιας, Α. Ράντος και οι Σύμβουλοι Ν. Μαρκουλάκης, Δ. Μαρινάκης, Μ. Βηλαράς, Ε. Αντωνόπουλος, Γ. Τσιμέκας, Σ. Μαρκάτης, Β. Αραβαντινός, Κ. Φιλοπούλου και Κ. Πισπιρίγκος, υποστήριξαν την εξής γνώμη: Η «μετενέργεια», προβλεπόμενη από διάταξη τυπικού νόμου και

μη αποτελούσα προϊόν συλλογικής διαπραγματεύσεως, δεν εντάσσεται, από τη φύση της στη συλλογική αυτονομία, ώστε να νοείται, με τον περιορισμό της, παραβίαση της αρχής αυτής. Εξ άλλου, η «μετενέργεια», που αποτελεί υποχρεωτική εκ του νόμου παράταση όρων συλλογικής συμβάσεως, των οποίων έχει εκπνεύσει ήδη τόσο η συμφωνημένη ισχύς, όσο και η εκ του νόμου εξάμηνη (ήδη τρίμηνη) αυτοδίκαιη παράταση, είναι δηλαδή παράταση της παρατάσεως ισχύος συμβατικών όρων που έχουν λήξει, συνιστά, εξ ορισμού, εξαίρεση από τον γενικό κανόνα της ισχύος συμβάσεων μόνο για τον συμφωνημένο από τους συμβαλλόμενους χρόνο. Ως εξαιρετική, συνεπώς, ρύθμιση μπορεί ελεύθερα να καταργηθεί από τον νομοθέτη που τη θέσπισε, παρεμβαίνοντας στη συλλογική αυτονομία, χωρίς η κατάργησή της να μπορεί να θεωρηθεί, σε οποιαδήποτε περίπτωση, ότι συνιστά παράβαση των αρχών της συλλογικής αυτονομίας, αφού, αντιθέτως, συνιστά επιβεβαίωσή τους. Πολλώ μάλλον, εφ' όσον εν προκειμένω δεν καταλαμβάνει τους, κατά τεκμήριο, σημαντικότερους κανονιστικούς όρους των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, δηλαδή αυτούς που αφορούν τον βασικό μισθό, το βασικό ημερομίσθιο και τα επιδόματα ωρίμανσης, τέκνων, σπουδών και επικίνδυνης εργασίας. Ο Πρόεδρος και οι Σύμβουλοι Αικ. Χριστοφορίδου, Μ.-Ε. Κωνσταντινίδου, Α.-Γ. Βώρος, Μ. Γκορτζολίδου, Φ. Ντζίμας, Ηρ. Τσακόπουλος, Β. Ραφτοπούλου και Θ. Αραβάνης υποστήριξαν την εξής γνώμη, στην οποία προσχώρησε και η Πάρεδρος Ο. Νικολαράκου: Η μετενέργεια των κανονιστικών όρων των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και των διαιτητικών αποφάσεων δεν αποτελεί όρο εργασίας και, επομένως, η κατάργησή της δεν αποτελεί ευθεία επέμβαση στην συλλογική αυτονομία. Όμως, ο θεσμός της μετενέργειας αποτελεί βασικό στοιχείο κατοχύρωσης της θέσης των μισθωτών έναντι της εργοδοσίας, ιδίως στο πλαίσιο των συλλογικών εργατικών αγώνων και των συλλογικών διαπραγματεύσεων, διότι αποτρέπει την μετάπτωση, μετά την λήξη της ισχύος συλλογικής συμβάσεως ή διαιτητικής αποφάσεως, των

./.

κανονιστικών όρων εργασίας στο επίπεδο των ατομικών συμβάσεων εργασίας, στο πλαίσιο των οποίων ο μισθωτός είναι, κατά τεκμήριο, το ασθενέστερο μέρος και, αντιθέτως, παρέχει στους μισθωτούς την δυνατότητα να διαπραγματευθούν από σχετικά ισχυρή θέση, δηλαδή υπό την ισχύ των όρων της ληξιάσης συλλογικής συμβάσεως εργασίας, την νέα συλλογική σύμβαση. Συνεπώς, η μερική κατάργηση της μετενέργειας, που επέρχεται με την ανωτέρω παράγραφο 29 του Μνημονίου και το άρθρο 2 παρ. 4 της ΠΥΣ 6/2012, η λήξη δηλαδή της ισχύος ποικίλων κανονιστικών όρων εργασίας, που προβλέπουν παροχές, επιδόματα και άλλες ευχέρειες για τους μισθωτούς, αποδυναμώνει την θέση των εργαζομένων στο πλαίσιο του μηχανισμού της συλλογικής αυτονομίας. Όμως, κατά την γνώμη αυτή, η εν λόγω εξασθένηση της θέσης των εργαζομένων στο πλαίσιο αυτό και, κατ' ακολουθίαν, η επιδείνωση των όρων άσκησης εκ μέρους τους των δικαιωμάτων που απορρέουν από το άρθρο 22 του Συντάγματος, είναι συνταγματικώς ανεκτή υπό τις δεδομένες συνθήκες και εν όψει του σκοπού των διατάξεων του ν. 4046/2012 και της ΠΥΣ 6/2012, όπως αυτά περιγράφονται αναλυτικά στην σκέψη 23. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Μ. Καραμανώφ, Αικ. Σακελλαροπούλου, Κ. Ευστρατίου, Γ. Ποταμιάς, Ι. Γράβαρης, Α. Ντέμσιας, Μ. Παπαδοπούλου, οι οποίοι υποστήριξαν την εξής γνώμη, στην οποία προσχώρησε και η Πάρεδρος Φ. Γιαννακού: Ο θεσμός της μετενέργειας δεν κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα με ρητή διάταξη. Όπως όμως είχε διαμορφωθεί, κατά τα ανωτέρω, μέχρι τις επίμαχες ρυθμίσεις, αποτελούσε, κατά την αντίληψη του νομοθέτη, αναγκαίο όρο για να είναι πραγματικά «ελεύθερες» και αποτελεσματικές, κατά το άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος, οι συλλογικές διαπραγματεύσεις. Διότι, με τον τρόπο αυτό, σε κάθε νέα συλλογική διαπραγμάτευση, η κατά τεκμήριο ασθενέστερη θέση των εργαζομένων ενισχυόταν από τους «μετενεργούντες» όρους και δεν ξεκινούσε από μηδενική βάση, πράγμα που θα ήταν ικανό να δημιουργήσει ουσιώδες συγκριτικό πλεονέκτημα υπέρ των εργοδοτών, καθώς και τη συνακόλουθη,

μεταξύ άλλων, κωλυσιεργία τους για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων. Εν όψει αυτών, η μερική κατάργηση της μετενέργειας η οποία επέρχεται με τις ανωτέρω διατάξεις του Μνημονίου και της προσβαλλόμενης ΠΥΣ, εξεταζόμενη, όπως επιβάλλεται, όχι αυτοτελώς, αλλά σε συνάρτηση με τη συνολική, σοβαρή επιδείνωση της διαπραγματευτικής θέσης των εργαζομένων από τις ρυθμίσεις των εν λόγω νομοθετημάτων, αντίκειται στην πιο πάνω συνταγματική διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2. Διότι, υπό τα δεδομένα αυτά, η διακοπή της συνέχειας των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και η εξουδετέρωση των εκάστοτε εργασιακών κεκτημένων, εξασθενίζουν σε τέτοιο βαθμό τη διαπραγματευτική θέση των εργαζομένων έναντι της εργοδοσίας για τη σύναψη νέας συλλογικής σύμβασης, ώστε να ανατρέπεται η αναγκαία ισορροπία την οποία εγγυάται, κατά τ' ανωτέρω το Σύνταγμα, ως προϋπόθεση για την αποτελεσματική λειτουργία των συλλογικών διαπραγματεύσεων και της συλλογικής αυτονομίας. Η επίκληση, εξ άλλου, κατά τα προεκτεθέντα, του δημοσίου συμφέροντος, δεν θα μπορούσε εν πάση περιπτώσει να καταστήσει συνταγματική την επίμαχη ρύθμιση, για τους λόγους που εκτίθενται στην άποψη της μειοψηφίας στη σκέψη 23.

31. Επειδή, η διαιτησία, ως μηχανισμός επίλυσης συλλογικών διαφορών εργασίας σε περίπτωση αποτυχίας των συλλογικών διαπραγματεύσεων, προβλεπόταν ήδη στον ν. 3239/1955 (άρθρα 9 επ.), ακολούθως δε ρυθμίσθηκε με τον ν. 1876/1990 (άρθρα 14 επ.). Το άρθρο 16 του τελευταίου αυτού νόμου, όπως αρχικά ίσχυε, επέτρεπε, υπό προϋποθέσεις, και την μονομερή, δηλαδή χωρίς την συναίνεση του άλλου μέρους, προσφυγή στην διαιτησία και δεν περιόριζε το αντικείμενό της. Το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 3899/2010 και στις παρ. 1, 2, 3 και 8 αυτού ορίσθηκαν τα εξής: «Η προσφυγή στη Διαιτησία μπορεί να γίνεται σε οποιοδήποτε στάδιο των διαπραγματεύσεων με κοινή συμφωνία των μερών. 2. Είναι δυνατή η προσφυγή στη Διαιτησία μονομερώς στις εξής περιπτώσεις: α) από οποιοδήποτε μέρος, εφόσον το

άλλο μέρος αρνήθηκε τη Μεσολάβηση, ή β) από οποιοδήποτε μέρος μετά την υποβολή της πρότασης Μεσολάβησης, εφόσον και τα δύο μέρη προσήλθαν και συμμετείχαν στη διαδικασία Μεσολάβησης. 3. Η προσφυγή στη Διαιτησία περιορίζεται στον καθορισμό βασικού ημερομισθίου ή/και βασικού μισθού. Για τα λοιπά θέματα μπορεί να συνεχιστεί οποτεδήποτε η συλλογική διαπραγμάτευση προκειμένου να συναφθεί συλλογική σύμβαση εργασίας. 4. ... 8. Στις περιπτώσεις προσφυγής στη Διαιτησία αναστέλλεται η άσκηση του δικαιώματος της απεργίας για διάστημα δέκα (10) ημερών από την ημέρα προσφυγής. 9. ...». Ήδη, το άρθρο 3 της ΠΥΣ 6/2012 αφ' ενός μεν κατήργησε την δυνατότητα μονομερούς προσφυγής στην διαιτησία, εφ' ετέρου δε επανέλαβε, με κάπως διαφορετική διατύπωση, την ρύθμιση της παρ. 3 του άρθρου 16 του ν. 1876/1990, που περιορίζει το αντικείμενο της διαιτησίας. Αναλυτικά, το άρθρο 3 έχει ως εξής: «1. Από 14-2-2012 η προσφυγή στη διαιτησία, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 16 του Ν. 1876/1990 (Α' 27), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, γίνεται αποκλειστικά με κοινή συμφωνία των μερών. Η παράγραφος 2 του άρθρου 16 του Ν. 1876/1990 (Α' 27), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 14 του Ν. 3899/2010 (Α' 212), παύει να ισχύει. Η παράγραφος 8 του άρθρου 16 του Ν. 1876/1990 (Α' 27), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 14 του Ν. 3899/2010 (Α' 212) εξακολουθεί να ισχύει. 2. Η σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 16 του Ν. 1876/1990 (Α' 27), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, προσφυγή στη διαιτησία περιορίζεται αποκλειστικά στον καθορισμό βασικού μισθού ή/και βασικού ημερομισθίου, και δεν επιτρέπεται να περιλαμβάνεται σε αυτήν κανένα άλλο ζήτημα αλλά ούτε και ρήτρες που διατηρούν κανονιστικούς όρους προηγούμενων Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας ή Διαιτητικών Αποφάσεων. 3. Μεταξύ των στοιχείων, που σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 16 του Ν. 1876/1990 (Α' 27), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, λαμβάνει υπόψη του ο διαιτητής ή η Επιτροπή Διαιτησίας, περιλαμβάνονται και οικονομικά και χρηματοοικονομικά

./.

στοιχεία, που συγκεντρώθηκαν κατά την διαδικασία της διαιτησίας και κυρίως οι οικονομικές συνθήκες, η πρόοδος στην μείωση του κενού ανταγωνιστικότητας, η μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας κατά τη διάρκεια του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας και η παραγωγική δραστηριότητα στον επαγγελματικό κλάδο που σχετίζεται με την διαφορά. 4. Προσφυγές που έχουν κατατεθεί στον ΟΜΕΔ και μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί διαιτητική απόφαση, αν μεν έχουν κατατεθεί μονομερώς δεν συζητούνται και τίθενται στο αρχείο, ενώ αν έχουν κατατεθεί με κοινή συμφωνία των μερών κρίνονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παραγράφους 2 και 3 του παρόντος άρθρου.»

32. Επειδή, η διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2 του Συντάγματος επιβάλλει στον νομοθέτη να θεσπίσει σύστημα διαιτησίας, ως επικουρική διαδικασία επίλυσης των συλλογικών διαφορών εργασίας σε περίπτωση αποτυχίας των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Η ενεργοποίηση της διαδικασίας αυτής δεν προϋποθέτει την συναίνεση και των δύο μερών της συλλογικής διαφοράς, αλλά, σύμφωνα με την συνταγματική αυτή διάταξη, αρκεί προς τούτο η θέληση έστω και του ενός μέρους. Τούτο συνάγεται τόσο από το γράμμα όσο και από τον σκοπό της παραπάνω διατάξεως. Συγκεκριμένα, η προσφυγή στην διαιτησία με την συναίνεση και των δύο μερών αποτελεί εκδήλωση της συλλογικής αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων και εντάσσεται στο πλαίσιό της. Όπως οι εταίροι αυτοί προσέρχονται σε διαπραγματεύσεις προκειμένου να ρυθμίσουν, με κοινή απόφασή τους, που θα λάβει τον τύπο της συλλογικής συμβάσεως εργασίας, ζητήματα εργασιακών σχέσεων, εξίσου μπορούν να αναθέσουν σε διαιτητικό όργανο την ρύθμιση των ζητημάτων αυτών. Ως εκ τούτου, η ειδική μνεία στο συνταγματικό κείμενο της διαιτησίας θα ήταν περιττή, αν αφορούσε μόνο την συναινετική προσφυγή σε αυτήν και όχι και την δυνατότητα μονομερούς προσφυγής στην διαιτησία για την επίλυση συλλογικής διαφοράς. Εξ άλλου, ο σκοπός της συνταγματικής αυτής διατάξεως, που είναι, κυρίως, η διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης με την

αποφυγή διαιώνισης των συλλογικών διαφορών και την επίλυσή τους με την εξεύρεση ισορροπημένων, κατά το δυνατόν, λύσεων, δεν εξυπηρετείται, αν το ένα μέρος της συλλογικής διαφοράς, αρνούμενο να δεχθεί την διαιτησία, έχει την δυνατότητα να ματαιώσει την επίλυσή της σε συλλογικό επίπεδο, με αποτέλεσμα είτε οι σχετικοί όροι εργασίας να ρυθμίζονται μόνο στο επίπεδο των ατομικών συμβάσεων εργασίας, στο πλαίσιο των οποίων ο εργοδότης είναι, συνήθως, το ισχυρότερο μέρος, είτε ως προς τους όρους αυτούς να υπάρχει κανονιστικό κενό και να παρατείνεται η σχετική εκκρεμότητα και η διαμάχη μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Κατά συνέπεια, η ρύθμιση της παρ. 1 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 6/2012, με την οποία ορίσθηκε ότι η προσφυγή στην διαιτησία προϋποθέτει σε κάθε περίπτωση συμφωνία των μερών, αντίκειται στο άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος και, ως εκ τούτου, είναι ακυρωτέα. Μειοψήφησαν οι Αντιπρόεδροι Δ. Πετρούλιας και Α. Ράντος και οι Σύμβουλοι Φ. Ντζίμας και Β. Αραβαντινός, οι οποίοι υποστήριξαν την εξής γνώμη: Η διάταξη του άρθρου 22 παρ. 2 του Συντάγματος κατοχυρώνει τη νομοθετική πρόβλεψη διαιτησίας, με την έννοια ότι ο κοινός νομοθέτης υποχρεούται, κατ' αρχήν, να προβλέπει την διαιτησία ως επικουρικό τρόπο επίλυσης συλλογικών διαφορών εργασίας, για ζητήματα για τα οποία δεν υπάρχουν γενικοί όροι εργασίας θεσπισμένοι από το νομοθέτη και έχουν ήδη αποτύχει οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Αυτό είναι, κατά το γράμμα αλλά και κατά την έννοια της εν λόγω συνταγματικής διατάξεως, το μόνο ρυθμιστικό της περιεχόμενο αλλά και ο λόγος θεσπίσεώς της, δεδομένου ότι, αν δεν υπήρχε η συνταγματική αυτή πρόβλεψη, ο κοινός νομοθέτης θα ήταν ελεύθερος να μην προβλέπει, ή και να απαγορεύσει, διαδικασίες διαιτησίας για την επίλυση των διαφορών αυτών. Κατά τα λοιπά, όμως, ο συνταγματικός νομοθέτης καταλείπει στον κοινό νομοθέτη την ρύθμιση των ζητημάτων οργάνωσης της διαιτησίας. Στα ζητήματα αυτά υπάγεται, βεβαίως, και η υποχρεωτικότητα ή μη της διαιτησίας. Επομένως, ο κοινός

νομοθέτης είναι ελεύθερος να θεσπίσει ή όχι υποχρεωτική διαιτησία, δηλαδή διαδικασία κινούμενη με μονομερή βούληση του ενός μέρους της συλλογικής διαπραγματεύσεως ακόμη και παρά την αντίθεση του άλλου, αλλά και να καταργήσει τυχόν ήδη προβλεπόμενη υποχρεωτική, με την ανωτέρω έννοια, διαιτησία. Δεδομένου, μάλιστα, ότι, κατά το συνταγματικό μας σύστημα, υποχρεωτική καθυπαγωγή σε διαδικασία επιλύσεως διαφορών νοείται μόνον προκειμένου για τα προβλεπόμενα από το Τμήμα Ε΄ του Συντάγματος δικαστήρια, ενώ η διαιτητική επίλυση διαφορών προϋποθέτει, εκτός από την «άδεια» του νομοθέτη, και συμφωνία των μερών είτε εκ των προτέρων είτε εκ των υστέρων, με την υπογραφή σχετικών συμφωνιών ή συνυποσχετικών, η μέχρι τώρα προβλεπόμενη υποχρεωτική διαιτησία, και με την εκδοχή ότι ήταν συνταγματικώς ανεκτή, αποτελούσε, πάντως, ειδική νομοθετική εξαίρεση από συνταγματική αρχή, και, επομένως, η επάνοδος στον κανόνα είναι εξ ορισμού συνταγματικώς επιτρεπτή. Άλλωστε, το καταργούμενο σύστημα υποχρεωτικής διαιτησίας υπονομεύει, από τη φύση του, τη συλλογική διαπραγμάτευση, η οποία πρέπει εν τούτοις, κατά την ως άνω συνταγματική ρύθμιση, να αποτελεί τον κύριο τρόπο επιλύσεως των συλλογικών διαφορών. Τούτο, διότι θάλπει την τάση του μέρους που θεωρεί ότι, για διάφορους λόγους, θα έχει ευνοϊκή αντιμετώπιση από την διαιτησία, να μην επιζητεί τη συλλογική διαπραγμάτευση ή να προσφεύγει προσχηματικά μόνον σ' αυτήν, και να άγει, στη συνέχεια, μονομερώς την διαφορά στην διαιτησία. Οι επισημανθείσες δε από τον νομοθέτη εν λόγω παρενέργειες του προϋφιστάμενου συστήματος ήσαν αυτές που, κατά την μη ελεγκτή ακυρωτικά εκτίμησή του, υπαγόρευσαν την επίμαχη μεταβολή του συστήματος, η οποία, συνεπώς, δεν αντίκειται, κατά τη γνώμη αυτή, σε καμμία συνταγματική διάταξη.

33. Επειδή, και η διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012, καθώς και η αντίστοιχη διάταξη του ως άνω άρθρου 14 του ν. 3899/2010, σύμφωνα με τις οποίες η δυνατότητα

υπαγωγής σε δαιτησία περιορίζεται αποκλειστικά στον καθορισμό του βασικού μισθού και του βασικού ημερομισθίου, προσκρούουν στο άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος. Αφ' ενός μεν διότι δεν δικαιολογούνται από το γράμμα της συνταγματικής αυτής διατάξεως, η οποία, με την αδιάστικτη διατύπωσή της, δεν καταλείπει περιθώριο για την εξαίρεση σημαντικού μέρους συλλογικής διαφοράς από την ρυθμιστική εξουσία του δαιτητικού οργάνου. Αφ' ετέρου δε διότι αντιβαίνουν και προς τον σκοπό της ίδιας διατάξεως, όπως αυτός εκτέθηκε στην προηγούμενη σκέψη, δεδομένου ότι οι ίδιοι λόγοι που επιβάλλουν στον νομοθέτη να προβλέπει και την δυνατότητα μονομερούς προσφυγής στην δαιτησία, καθιστούν αναγκαία την εξασφάλιση της δυνατότητας να άγεται, από το μέρος που προσφεύγει στην δαιτησία, ενώπιον του δαιτητικού οργάνου προς επίλυση το σύνολο της συλλογικής διαφοράς, ώστε να μη παραμένει αρρύθμιστο σε συλλογικό επίπεδο σημαντικό μέρος της συλλογικής διαφοράς με τους εντεύθεν κινδύνους, τους οποίους συνεπάγεται η παράταση της διαμάχης εργοδοτών – εργαζομένων με βλάβη της κοινωνικής ειρήνης και η επάνοδος των εκκρεμών ζητημάτων στο ρυθμιστικό πεδίο των ατομικών συμβάσεων εργασίας, κατά την σύναψη των οποίων βρίσκεται κατά κανόνα σε πλεονεκτική θέση η εργοδοτική πλευρά. Διάφορο δε είναι το ζήτημα ότι ο κοινός νομοθέτης διατηρεί, πάντως, την ευχέρεια να ανακτήσει, επί των ζητημάτων που δεν επιλύθηκαν με την συλλογική διαπραγμάτευση, την εξουσία του και να ρυθμίσει ο ίδιος – ή, κατ' εξουσιοδότησή του, η Διοίκηση με κανονιστική πράξη – με τήρηση των συνταγματικών προϋποθέσεων περιορισμού του πεδίου της συλλογικής αυτονομίας και, γενικότερα, με σεβασμό των συνταγματικώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων. Μειοψήφησαν ο Αντιπρόεδρος Δ. Πετρούλιας και οι Σύμβουλοι Δ. Μαρινάκης, Μ. Βηλαράς, Μ.-Ε. Κωνσταντινίδου, Ε. Αντωνόπουλος, Σ. Μαρκάτης, Φ. Ντζίμας, Β. Αραβαντινός, Κ. Φιλοπούλου και Κ. Πισπιρίγκος, οι οποίοι υποστήριξαν την εξής γνώμη στην οποία προσχώρησε και η Πάρεδρος Ο. Νικολαράκου:

./.

Όπως εκτέθηκε και στη μειοψηφήσασα γνώμη που διατυπώθηκε στην προηγούμενη σκέψη, η διάταξη του άρθρου 22 του Συντάγματος επιβάλλει μεν στο νομοθέτη να θεσπίσει σύστημα διαιτησίας, ως επικουρικό τρόπο επίλυσης συλλογικών διαφορών, παρέχει όμως σ' αυτόν ευρεία εξουσία ως προς την οργάνωση του συστήματος της διαιτησίας και τη ρύθμιση των σχετικών θεμάτων, εφόσον βεβαίως οι τασσόμενες από το νόμο διαδικαστικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις για την προσφυγή στο σύστημα αυτό δεν αναιρούν κατ' ουσίαν το θεσμό της διαιτησίας. Υπό την έννοια αυτή, η διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 της προσβαλλόμενης ΠΥΣ, που περιορίζει την προσφυγή στη διαιτησία «αποκλειστικά στον καθορισμό βασικού μισθού ή/και ημερομισθίου», καθώς και οι σχετικές προβλέψεις του Μνημονίου, που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012, εντάσσονται μέσα στο πλαίσιο της παραπάνω εξουσίας του νομοθέτη. Τούτο, διότι ο βασικός μισθός και το βασικό ημερομίσθιο αποτελούν τους σημαντικότερους όρους εργασίας, από τους οποίους, μάλιστα, εξαρτώνται συνήθως ποικίλοι άλλοι όροι εργασίας (επιδόματα κ.λπ.). Επομένως, κατά τη μειοψηφήσασα αυτή γνώμη, οι επίμαχες διατάξεις του ν. 4046/2012 και της ΠΥΣ 6/2012 δεν προσκρούουν στο άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος.

34. Επειδή, συνεπώς, οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 6/2012, οι οποίες προβλέπουν την κατάργηση της δυνατότητας μονομερούς προσφυγής στην διαιτησία και περιορίζουν το αντικείμενό της και οι οποίες αντιβαίνουν προς το άρθρο 22 παρ. 2 του Συντάγματος, για τους λόγους που εκτέθηκαν στις προηγούμενες σκέψεις και προβάλλονται βασίμως με τις κρινόμενες αιτήσεις, πρέπει να ακυρωθούν. Πρέπει, επίσης, κατ' αποδοχή των ίδιων λόγω ακυρώσεως, να ακυρωθούν και οι – συναφείς με τις παραπάνω διατάξεις των παρ. 1 και 2 – μεταβατικές διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 6/2012.

35. Επειδή, η προσβαλλόμενη ΠΥΣ 6/2012 ορίζει, στο άρθρο 4, τα εξής: «Από 14-2-2012 και μέχρι το ποσοστό της ανεργίας να

./.

διαμορφωθεί σε ποσοστό κάτω του 10%, αναστέλλεται η ισχύς διατάξεων νόμων, κανονιστικών πράξεων, Συλλογικών Συμβάσεων ή Διαιτητικών Αποφάσεων, οι οποίες προβλέπουν αυξήσεις μισθών ή ημερομισθίων, περιλαμβανομένων και εκείνων περί υπηρεσιακών ωριμάνσεων, με μόνη προϋπόθεση την πάροδο συγκεκριμένου χρόνου εργασίας, όπως ενδεικτικά το επίδομα πολυετίας, το επίδομα χρόνου εργασίας, το επίδομα τριετίας και το επίδομα πενταετίας. Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος του εθνικού ποσοστού ανεργίας των τελευταίων τεσσάρων τριμήνων, όπως αυτός αποτυπώνεται στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛ.ΣΤΑΤ». Προβάλλεται ότι η παραπάνω διάταξη, προβλέποντας την αναστολή ισχύος όρων συλλογικών συμβάσεων εργασίας ή διαιτητικών αποφάσεων, παρεμβαίνει κατά παράβαση του άρθρου 22 του Συντάγματος, στο πεδίο της συλλογικής αυτονομίας. Προβάλλεται επίσης ότι η διάταξη αυτή, συνδυαζόμενη και με τις διατάξεις του άρθρου 1 της ΠΥΣ 6/2012, που επέφεραν μείωση του κατώτατου μισθού και του κατώτατου ημερομισθίου, οδηγεί σε πτώση του βιοτικού επιπέδου των μισθωτών σε βαθμό που αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι πλήττει την αξία του ανθρώπου και το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας.

36. Επειδή, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 2289/1987 Ολομ.), η ρύθμιση των αποδοχών των μισθωτών αποτελεί το πρώτο και καίριο θέμα των συλλογικών διαπραγματεύσεων και δεν μπορεί να γίνεται από τον νόμο κατά τρόπο αποκλειστικό, να αφαιρεθεί δηλαδή από την ύλη της συλλογικής συμβάσεως, εκτός αν τούτο επιβάλλεται από λόγους γενικότερου συμφέροντος και ενόσω αυτοί διαρκούν. Στην προκειμένη περίπτωση, στην εισηγητική έκθεση του ν. 4046/2012 και στο Μνημόνιο, το σχέδιο του οποίου εγκρίθηκε με τον νόμο αυτόν, παρατίθενται οι λόγοι, για τους οποίους η ταχεία «προσαρμογή» του κόστους εργασίας, με την μείωση του ονομαστικού κόστους εργασίας κατά 15% κατά την διάρκεια

του προγράμματος προσαρμογής, δηλαδή στο διάστημα 2012-2014, συμβάλλει στην καταπολέμηση της ανεργίας και στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας. Εν όψει αυτού, καθώς και των όσων έγιναν δεκτά στην σκέψη 23 ως προς την συνταγματικότητα των διατάξεων των άρθρων 2 έως 5 της ΠΥΣ 6/2012, αξιολογούμενων στο σύνολό τους, η επίμαχη διάταξη του άρθρου 4 της ΠΥΣ δικαιολογείται από την – κατά την κρίση του νομοθέτη και της Διοίκησης – συνδρομή λόγων υπέρτερου κοινωνικού συμφέροντος. Η κρίση δε αυτή, ελεγχόμενη οριακά από το Δικαστήριο, τεκμηριώνεται επαρκώς καθ' όσον αφορά την εφαρμογή του κυβερνητικού προγράμματος που αναλύεται στο παραπάνω Μνημόνιο. Κατ' ακολουθίαν, δεδομένου ότι με τις διατάξεις του ν. 4093/2012, που παρατέθηκαν στην δέκατη πέμπτη σκέψη, α) ο νόμιμος κατώτατος μισθός των υπαλλήλων και το νόμιμο κατώτατο ημερομίσθιο των εργατοτεχνιτών, καθορίζονται «μέχρι τη λήξη της περιόδου οικονομικής προσαρμογής που προβλέπουν τα Μνημόνια που προσαρτώνται στο ν. 4046/2012 και επακολουθούσες τροποποιήσεις αυτών», δηλαδή ο καθορισμός από τον νόμο κατώτατου μισθού και κατώτατου ημερομισθίου συνδέεται με την περίοδο οικονομικής προσαρμογής και β) επιβάλλεται η θέσπιση, με πράξη υπουργικού συμβουλίου, διαδικασίας «διαμόρφωσης νομοθετικώς καθορισμένου νόμιμου κατώτατου μισθού και κατώτατου ημερομισθίου για τους εργαζόμενους ιδιωτικού δικαίου», καθώς και η – εντός ενός έτους από την εφαρμογή της – αξιολόγηση της διαδικασίας αυτής «ως προς ... τη μείωση της ανεργίας, την αύξηση της απασχόλησης και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας», λαμβανομένου επίσης υπ' όψη ότι, κατά την αιτιολογική έκθεση του παραπάνω ν. 4093/2012, ο κατώτατος μισθός και το νόμιμο κατώτατο ημερομίσθιο συνιστούν «την αφετηρία επί της οποίας οικοδομούνται συμφωνημένα μεταξύ των κοινωνικών εταίρων επίπεδα αμοιβών σε κλαδικό, όμοιο επαγγελματικό και επιχειρησιακό επίπεδο», είναι, κατά το άρθρο 22 του Συντάγματος, ανεκτή, κατ' αρχήν, η ρύθμιση

./.

της ανωτέρω διατάξεως της ΠΥΣ 6/2012 και των αντιστοίχων ρητρών του Μνημονίου, που εγκρίθηκε με τον ν. 4046/2012, στο πλαίσιο εφαρμογής του παραπάνω κυβερνητικού προγράμματος, έως την λήξη του και, πάντως, για διάστημα τριετίας από την έκδοση της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012. Επομένως, οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι, κατά τ' ανωτέρω, απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Μ. Καραμανώφ, Αικ. Σακελλαροπούλου, Κ. Ευστρατίου, Γ. Ποταμιάς, Μ. Γκορτζολίδου, Ι. Γράβαρης, Γ. Τσιμέκας, Α. Ντέμισιας και Μ. Παπαδοπούλου, οι οποίοι υποστήριξαν την εξής γνώμη, στην οποία προσχώρησε και η Πάρεδρος Φ. Γιαννακού: Η αναστολή της ισχύος όρων συλλογικών συμβάσεων εργασίας και διαιτητικών αποφάσεων, που προβλέπουν αύξηση μισθών και ημερομισθίων με προϋπόθεση την πάροδο ορισμένου χρόνου εργασίας, προβλεπόμενη ουσιαστικά επ' αόριστον και συνδυαζόμενη με την ήδη σοβαρή μείωση των κατώτατων μισθών και ημερομισθίων, δεν τεκμηριώνεται επαρκώς, κατά τα εκτιθέμενα στη μειοψηφήσασα γνώμη που διατυπώνεται στην σκέψη 23, και αντίκειται, ως εκ τούτου, στα άρθρα 22 και 25 του Συντάγματος.

37. Επειδή, η ΠΥΣ 6/2012 ορίζει, στο άρθρο 5, τα εξής: «1. Από 14-2-2012 συμβάσεις εργασίας εργαζομένων που προβλέπεται να λήγουν με τη συμπλήρωση ορίου ηλικίας ή με τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης, νοούνται ως συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου και σε περίπτωση λύσης αυτών εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν.2112/1920, όπως ισχύει. Οι διατάξεις που προβλέπονται στο προηγούμενο εδάφιο εφαρμόζονται και σε επιχειρήσεις, εταιρείες ή οργανισμούς που υπάγονται ή είχαν υπαχθεί οποτεδήποτε κατά το παρελθόν στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός είχε οριοθετηθεί κάθε φορά με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (Α' 65) ή με τις διατάξεις του άρθρου 51 του ν. 1892/1990 (Α' 101). 2. Από την 14.2.2012 διατάξεις νόμων ή κανονιστικών αποφάσεων,

./.

καθώς και όροι Συλλογικών Συμβάσεων και Διαιτητικών Αποφάσεων, Κανονισμών Εργασίας, Οργανισμών Προσωπικού και αποφάσεων Διοίκησης επιχειρήσεων, που θεσπίζουν όρους που υποκρύπτουν μονιμότητα ή ρήτρες μονιμότητας παρεκκλίνοντας από τους γενικούς κανόνες της εργατικής νομοθεσίας ή/και προβλέπουν την εφαρμογή, αναλογική ή ευθεία, διατάξεων του Κώδικα περί Δημοσίων Υπαλλήλων, καταργούνται. Οι διατάξεις που προβλέπονται στο προηγούμενο εδάφιο εφαρμόζονται και σε επιχειρήσεις, εταιρείες ή οργανισμούς που υπάγονται ή είχαν υπαχθεί οποτεδήποτε κατά το παρελθόν στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός είχε οριοθετηθεί κάθε φορά με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (Α' 65) ή με τις διατάξεις του άρθρου 51 του ν. 1892/1990 (Α' 101)». Προβάλλεται, κατ' αρχάς, ότι οι παραπάνω διατάξεις είναι παράνομες και ακυρωτέες, για τον λόγο ότι έχουν τεθεί καθ' υπέρβαση της σχετικής εξουσιοδότησεως, κατά το μέρος που δεν περιορίζονται στην μετατροπή των συμβάσεων με χρόνο λήξεως συγκεκριμένο όριο ηλικίας ή την συνταξιοδότηση, αλλά επεκτείνονται (στην παρ. 2 του άρθρου 5 της ΠΥΣ 6/2012) και στην κατάργηση άλλων κανονιστικών ρυθμίσεων, δηλαδή των αποκαλούμένων «ρητρών μονιμότητας». Ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, κατά την έννοια των σχετικών με το εξεταζόμενο ζήτημα ρυθμίσεων, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012, και, συγκεκριμένα, των σχετικών ρητρών της παραγράφου 29 του Κεφαλαίου Ε του Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και του Κεφαλαίου 4 του Μνημονίου Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής, καταργούνται οι όροι εργασίας που παρέχουν σε κατηγορίες εργαζομένων με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου διαδικαστικές και ουσιαστικές εγγυήσεις έναντι των απολύσεων αυξημένες σε σχέση με αυτές που παρέχονται από την κοινή εργατική νομοθεσία, ιδίως δε τον ν. 2112/1920 (Α. 67), ήτοι έγγραφη προειδοποίηση ή γνωστοποίηση της απόλυσης και αποζημίωση (άρθρα 1

και 3 του τελευταίου αυτού νόμου). Η έννοια αυτή συνάγεται ιδίως από την γενικότητα των διατυπώσεων του εξουσιοδοτικού νόμου (: «αφαίρεση της μονιμότητας σε όλες τις παραδοσιακές συμβάσεις ...», «καταργούνται οι όροι περί μονιμότητας ...») και αυτήν ακριβώς την έννοια αποδίδουν οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 5 της ΠΥΣ 6/2012. Δηλαδή, με τις τελευταίες αυτές διατάξεις καταργούνται οι όροι εργασίας που προβλέπουν, ως προς την απόλυση των παραπάνω μισθωτών, προϋποθέσεις διαφορετικές από αυτές που προβλέπει ο ν. 2112/1920 και η κοινή εργατική νομοθεσία εν γένει και μόνον αυτές. Επομένως, οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

38. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι οι παραπάνω διατάξεις του άρθρου 5 της ΠΥΣ 6/2012, στο μέτρο που τροποποιούν συλλογικές συμβάσεις εργασίας ή διαιτητικές αποφάσεις, καθώς και ατομικές συμβάσεις εργασίας, αποτελούν δυσανάλογους και, επομένως, αντισυνταγματικούς περιορισμούς της συλλογικής αυτονομίας και της ελευθερίας των συμβάσεων (άρθρα 22 παρ. 2 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος, αντιστοίχως) και πλήττουν το δικαίωμα της εργασίας (άρθρο 22 παρ. 1 του Συντάγματος). Και οι λόγοι αυτοί ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Ναι μεν με τις επίμαχες ρυθμίσεις περιορίζονται τα δικαιώματα της συλλογικής αυτονομίας λόγω της τροποποίησης των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και των διαιτητικών αποφάσεων και της ελευθερίας των συμβάσεων λόγω της τροποποίησης των ατομικών συμβάσεων εργασίας, οι περιορισμοί όμως αυτοί δεν αντιβαίνουν στην αρχή της αναλογικότητας και είναι συνταγματικά θεμιτοί. Τούτο δε, διότι αφορούν μια συγκεκριμένη πτυχή των εργασιακών σχέσεων, δηλαδή την λύση της σχέσεως εργασίας, διατηρούν δε τις βασικές εγγυήσεις του μισθωτού έναντι της απολύσεως (προειδοποίηση και αποζημίωση), που προβλέπονται στον ν. 2112/1920 και την κοινή εργατική νομοθεσία και καλύπτουν την πλειονότητα των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα της

οικονομίας, δεδομένου και ότι οι επίμαχες αυτές ρυθμίσεις εντάσσονται, όπως εκτέθηκε στην σκέψη 23, σε γενικότερο πλέγμα μέτρων, με τα οποία επιδιώκεται η αντιμετώπιση των οξύτατων προβλημάτων των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημοσίου χρέους και τα οποία, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, μεταξύ άλλων, συμβάλλουν στη μείωση του κόστους εργασίας και, μέσω αυτής, στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας – βελτίωση που είναι απαραίτητη, επίσης κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, για την επίλυση των παραπάνω προβλημάτων. Επομένως, οι παραπάνω περιορισμοί δεν είναι δυσανάλογοι, ούτε θίγουν τον πυρήνα των δικαιωμάτων της συλλογικής αυτονομίας, της εργασίας και της ελευθερίας των συμβάσεων και, ως εκ τούτου, είναι συνταγματικά ανεκτοί. Σε κάθε δε περίπτωση τυχόν παραβίαση των ανωτέρω συνταγματικών αρχών και κανόνων ενόψει των συνεπειών της εφαρμογής των ρυθμίσεων του άρθρου 5 της ΠΥΣ 6/2012 σε συγκεκριμένες ατομικές συμβάσεις εργασίας δεν μπορεί να εξετασθεί στο πλαίσιο των κρινόμενων διαφορών, εφ' όσον, άλλωστε, δεν προβάλλονται σχετικά ειδικόι λόγοι ακυρώσεως. Προβάλλεται, τέλος, ότι οι ρυθμίσεις αυτές παραβιάζουν την αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του πολίτη προς τον νομοθέτη και την διοίκηση. Και οι λόγοι αυτοί ακυρώσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι. Διότι οι ρυθμίσεις των όρων εργασίας, είτε περιέχονται σε νόμο ή κανονιστική διοικητική πράξη είτε περιέχονται σε συμβάσεις εργασίας, συναρτώνται προς τις μεταβολές και εξελίξεις στην διεθνή και την εθνική οικονομία, στην δημόσια πολιτική και στις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες εν γένει. Ως εκ τούτου δεν μπορεί εύλογα να δημιουργηθεί η πεποίθηση και η προσδοκία ότι σε συνθήκες οξείας οικονομικής κρίσης όροι εργασίας όπως οι επίμαχοι θα παραμείνουν αναλλοίωτοι. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Γ. Ποταμιάς και Α. Ντέμσιας, οι οποίοι υποστήριξαν την εξής γνώμη: Οι διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 2 της προσβαλλομένης ΠΥΣ είναι ακυρωτέες για τον εξής λόγο: Οι επίδικες ρυθμίσεις αναιρούν τον πυρήνα της συλλογικής αυτονομίας διότι

./.

εκμηδενίζουν τον ελάχιστο χώρο δράσεως των κανονιστικών ρυθμίσεων των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας ως προς το ζήτημα των ρητρών μονιμότητας, οι οποίες μέχρι την ως άνω κατάργησή τους ανέπτυσαν αυξημένη προστασία στο μισθωτό σε σχέση με την απόλυσή του. Ωστόσο, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 22 παρ. 2 και 23 παρ. 1 του Συντάγματος ο ρυθμιστικός χώρος των ΣΣΕ πρέπει να διαθέτει ένα ελάχιστο χώρο δράσεως, μέσα στον οποίο οι συνδικαλιστικές οργανώσεις να ρυθμίζουν αυτόνομα και χωρίς κρατική παρέμβαση τους όρους, τις συνθήκες και την αμοιβή εργασίας με ΣΣΕ. Και ναι μεν όλως εξαιρετικώς και εφόσον συντρέχουν συγκεκριμένοι και σοβαροί λόγοι γενικότερου συμφέροντος και για περιορισμένη χρονική διάρκεια θα μπορούσε ο νομοθέτης να προβεί σε αποκλειστική ρύθμιση των όρων εργασίας, στην προκειμένη όμως περίπτωση η κατάργηση των ρητρών μονιμότητας δεν παρουσιάζει αιτιώδη συνάφεια με «τα οξύτατα προβλήματα των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημοσίου χρέους» όπως αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του ν. 4046/2012. Αλλά και υπό την εκδοχή ότι οι επίδικες ρυθμίσεις του άρθρου 5 παρ. 2 της ΠΥΣ συνιστούν περιορισμούς των δικαιωμάτων της συνδικαλιστικής ελευθερίας και της συλλογικής αυτονομίας, οι ρυθμίσεις αυτές υπερβαίνουν σε ένταση, έκταση και χρονική διάρκεια το αναγκαίο μέτρο και παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας. Περαιτέρω, η κατά τα ανωτέρω κατάργηση των ρητρών μονιμότητας, έχουσα την έννοια ότι αίρεται η προστασία από αυθαίρετες καταγγελίες εργοδοτών σε εν εξελίξει συμβάσεις εργασίας μισθωτών, αντιβαίνει και στην αρχή της προστατευομένης εμπιστοσύνης. Ο Σύμβουλος Γ. Ποταμιάς υποστήριξε επίσης ότι οι παραπάνω διατάξεις είναι ακυρωτές και για τον εξής λόγο: Δεν υφίσταται έγκυρη νομοθετική εξουσιοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος. Τούτο δε διότι οι ρυθμίσεις του Μνημονίου που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4046/2012 δεν αποτελούν κανόνες άμεσης εφαρμογής αλλά ανάληψη Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου δεσμεύσεων της Χώρας για λήψη

συγκεκριμένων νομοθετικών ή άλλων μέτρων. Σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος η εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικού διατάγματος ή κανονιστικής πράξεως πρέπει να δίδεται από τον τυπικό νομοθέτη και όχι από Κυβερνητικό Πρόγραμμα υπό την μορφή «ρήτρας». Εφόσον ο ίδιος ο τυπικός νομοθέτης δεν ρύθμισε ούτε κατ' αρχήν το ζήτημα της «μονιμότητας σε όλες τις παραδοσιακές συμβάσεις» δεν ηδύνατο το Υπουργικό Συμβούλιο να θεσπίσει με την επίδικη παράγραφο 2 του άρθρου 5 πρωτεύοντες κανόνες δικαίου.

39. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση της ΓΣΕΕ προβάλλεται ότι οι ρυθμίσεις της ΠΥΣ 6/2012, θεωρούμενες στο σύνολό τους, αντίκεινται στη συνταγματική αρχή της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος), διότι με αυτές επιβάλλονται, για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, επιβαρύνσεις σε βάρος συγκεκριμένης κατηγορίας του πληθυσμού, δηλαδή των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα, ενώ «δεν ελήφθησαν αντίστοιχα μέτρα σε βάρος άλλων κατηγοριών πολιτών ... αλλά επιπλέον θεσμοθετήθηκε με το ν. 3888/2010 η περαίωση των εκκρεμών φορολογικών υποθέσεών τους ...». Ο λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος είναι απορριπτικός ως αβάσιμος, διότι οι επίμαχες ρυθμίσεις εντάσσονται σε δέσμη πληθώρας και διαφορετικής φύσεως μέτρων, τα οποία έχουν ληφθεί στο πλαίσιο των προσπαθειών της Πολιτείας για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και τα οποία έχουν πλήξει ευρύτατες κατηγορίες διοικουμένων, μεταξύ των οποίων και οι επιχειρηματίες και, γενικότερα, οι εργοδότες ως κοινωνική κατηγορία, κατά τρόπο ώστε κατά την κρίση του Δικαστηρίου, στην εξουσία του οποίου δεν ανήκει ο έλεγχος της ορθότητας των νομοθετικών επιλογών, δεν διαπιστώνεται ότι, στο πλαίσιο του συνόλου των νομοθετικών μέτρων που έχουν επιβληθεί για τον ανωτέρω σκοπό, οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012 συνιστούν αδικαιολόγητη, κατά την έννοια του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος, μεταχείριση σε βάρος των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα που θίγονται με τις ρυθμίσεις

./.

αυτές. Εξ άλλου, με τις ρυθμίσεις της ΠΥΣ 6/2012 δεν επιβάλλονται στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας φόροι ή άλλες έμμεσες δημοσιονομικές επιβαρύνσεις ή άλλα εν γένει δημόσια βάρη και, επομένως, στο πεδίο των ρυθμίσεων αυτών δεν ευρίσκει, κατ' αρχήν, έδαφος εφαρμογής η αρχή της ισότητας ενώπιον των δημοσίων βαρών. Τέλος, όπως έχει ήδη κριθεί, (βλ. ΣτΕ 668/2012 Ολομ., σκέψη 38), ο ειδικός τρόπος επιλύσεως (περαιώσεως) των εκκρεμών φορολογικών διαφορών, που θεσπίσθηκε με το ν. 3888/2010, υπαγορεύθηκε από την ανάγκη να εισρεύσουν μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα έσοδα στο δημόσιο ταμείο, έως ότου αποδώσουν τα πάγια φορολογικά μέτρα που είχαν θεσπισθεί με τον ν. 3842/2010 για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης εντασσόταν δε σε δέσμη μέτρων, απαραίτητων κατά την ουσιαστική εκτίμηση του νομοθέτη, που υπόκειται μόνο σε οριακό δικαστικό έλεγχο, για την άμεση αντιμετώπιση της – κατά την εκτίμησή του – κρίσιμης δημοσιονομικής καταστάσεως και την αποτροπή του συναφούς κινδύνου χρεοκοπίας της Χώρας και, ως εκ τούτου, δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, για παράβαση του οποίου παραπονοούνται, κατ' ουσίαν, οι αιτούντες. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Μ. Καραμανώφ, Αικ. Σακελλαροπούλου, Μ. Γκορτζολίδου, Ι. Γράβαρης και Α. Ντέμσιας, οι οποίοι υποστήριξαν την εξής γνώμη: Με τις κρίσιμες ρυθμίσεις επιβαρύνονται, κατά τα προεκτεθέντα, οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα με τρόπο που, τόσο συνολικά όσο και σε επί μέρους περιπτώσεις, φθάνει μέχρι τον πυρήνα των σχετικών δικαιωμάτων τους. Τούτο δε, για λόγους που ανάγονται στην αντιμετώπιση, γενικά, της πολύπλευρης οικονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα. Με τα δεδομένα αυτά, οι εν λόγω περιορισμοί, για να συνιστούν δίκαιη συνεισφορά της συγκεκριμένης κατηγορίας προσώπων στα δημόσια βάρη, όπως επιβάλλεται, και στην περίπτωση αυτή, από το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος, θα έπρεπε να προκύπτει ότι έχουν θεσπισθεί έπειτα από συνεκτίμηση της ύπαρξης, του

είδους και της έντασης αντίστοιχων περιορισμών άλλων κατηγοριών του πληθυσμού, που μετέχουν επίσης στο πρόβλημα, και μετά από συνδυαστική μελέτη της συμβολής καθεμιάς στην επίλυσή του, από πλευράς μεταξύ άλλων, της τηρήσεως των αρχών της ισότητας και της αναλογικότητας. Η ουσιώδης όμως αυτή προϋπόθεση δεν προκύπτει ότι έχει τηρηθεί εν προκειμένω (πρβλ. και γνώμη της μειοψηφίας στη σκέψη 23), η δε έλλειψή της δεν αναπληρώνεται από την ύπαρξη οσονδήποτε μεγάλου αριθμού άλλων σχετικών μέτρων, ενόσω δεν προκύπτει ότι τα μέτρα αυτά είναι συγκροτημένα σε σύστημα ρυθμίσεων, συνεχόμενο από τις πιο πάνω αρχές. Εν όψει των ανωτέρω, οι επίμαχες ρυθμίσεις, κατά τη μειοψηφούσα αυτή άποψη, αντίκεινται στην πιο πάνω συνταγματική διάταξη, και είναι, και για το λόγο αυτό, ανίσχυρες και ακυρωτές.

40. Επειδή, προβάλλεται ότι οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012 «πλήττουν ανεπίτρεπτα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες του κοινοτικού δικαίου» και, ειδικότερα, τις «συνδικαλιστικές ελευθερίες (το βασικό συνδικαλιστικό δικαίωμα, [την] συλλογική αυτονομία και το δικαίωμα απεργίας», καθώς και ότι παραβιάζουν το άρθρο 11 της Συμβάσεως «δια την προάσπισιν των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών» (ΕΣΔΑ, ν.δ. 53/1974, Α. 256), που κατοχυρώνει την ελευθερία ίδρυσης και συμμετοχής σε συνδικάτα. Εφ' όσον, όμως, όπως κρίθηκε ανωτέρω στην σκέψη 23, οι ρυθμίσεις της ΠΥΣ 6/2012, θεωρούμενες στο σύνολό τους, δεν θίγουν τον πυρήνα των δικαιωμάτων της εργασίας και της απεργίας, την συλλογική αυτονομία και τις συνδικαλιστικές ελευθερίες εν γένει, ούτε περιορίζουν τα δικαιώματα αυτά σε βαθμό που οδηγεί σε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, οι παραπάνω λόγοι ακυρώσεως είναι, εν πάση περιπτώσει, απορριπτέοι. Προβάλλεται, επίσης, ότι οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012 αντιβαίνουν και προς τις Διεθνείς Συμβάσεις υπ' αριθ. 87 «περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας του συνδικαλιστικού δικαιώματος, 98 «περί εφαρμογής των αρχών του δικαιώματος

οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως» και 154 «για την προώθηση της συλλογικής διαπραγμάτευσης», που έχουν καταρτισθεί στο πλαίσιο της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και έχουν κυρωθεί με τα ν.δ. 4204/1961 και 4205/1961 (Α. 174) και τον ν. 2403/1996 (Α. 99), αντιστοίχως, καθώς και προς τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, που έχει κυρωθεί με τον ν. 1426/1984 (Α. 32). Και οι λόγοι αυτοί ακυρώσεως είναι απορριπτέοι, δεδομένου ότι, όπως έχει κριθεί (ΣΤΕ 4569/1996 Ολομ., 2289/1987 Ολομ., 1975/1991, Α.Π. 25/2004 Ολομ., πρβλ. και ΣΤΕ 2111/2003 και 1996/2005), οι διεθνείς αυτές συμβάσεις περιέχουν απλώς υποδείξεις προς τα Κράτη που έχουν προσχωρήσει σε αυτές, ιδίως για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων της απεργίας, των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων και των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων εν γένει. Καθ' όσον δε αφορά την ελληνική έννομη τάξη, οι υποδείξεις αυτές έχουν ήδη πραγματοποιηθεί με τις διατάξεις των άρθρων 22 παρ. 2 και 23 παρ. 1 του Συντάγματος. Επομένως, εφ' όσον, όπως κρίθηκε ανωτέρω στην σκέψη 23, οι ρυθμίσεις της ΠΥΣ 6/2012 δεν αντιβαίνουν προς τις συνταγματικές αυτές διατάξεις, δεν γεννάται ζήτημα αντιθέσεως των ρυθμίσεων αυτών προς τις παραπάνω διεθνείς συμβάσεις.

41. Επειδή, τέλος, προβάλλεται ότι οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης ΠΥΣ είναι αντίθετες στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, διότι, κατά τους αιτούντες, «τα δικαιώματα που συνδέονται με τη σχέση εξαρτημένης εργασίας (προσδιορισμός μισθού, ρύθμιση όρων εργασίας με συλλογικές συμβάσεις ...)» θίγονται με την πράξη αυτή «στο βαθμό που αυτές [οι ρυθμίσεις] ισοδυναμούν με απαλλοτρίωση δικαιωμάτων που απορρέουν από τη σχέση εργασίας». Ο λόγος αυτός ακυρώσεως είναι απορριπτέος. Τούτο, διότι ναι μεν, όπως έχει κριθεί (ΣΤΕ 668/2012 Ολομ), η αξίωση για καταβολή προβλεπόμενων από την νομοθεσία του συμβαλλόμενου κράτους αποδοχών αποτελεί περιουσία, κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, εφ' όσον συντρέχουν οι προβλεπόμενες για την

καταβολή τους προϋποθέσεις, όμως με το τελευταίο αυτό άρθρο δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα σε μισθό ορισμένου ύψους. Δεν αποκλείεται, επομένως, κατ' αρχήν, η διαφοροποίηση του ύψους του μισθού ανάλογα με τις επικρατούσες εκάστοτε συνθήκες. Κάθε δε επέμβαση σε περιουσιακής φύσεως αγαθό, υπό την ανωτέρω έννοια, πρέπει να προβλέπεται από νομοθετικές ή άλλου είδους κανονιστικές διατάξεις και να δικαιολογείται από λόγους γενικού συμφέροντος, στους οποίους περιλαμβάνονται, κατ' αρχήν, και λόγοι συναπτόμενοι προς την αντιμετώπιση ενός ιδιαίτερος σοβαρού, κατά την εκτίμηση του εθνικού νομοθέτη, δημοσιονομικού προβλήματος. Η εκτίμηση δε του νομοθέτη ως προς την ύπαρξη λόγου δημοσίου συμφέροντος επιβάλλοντας τον περιορισμό περιουσιακού δικαιώματος και ως προς την επιλογή της ακολουθητέας πολιτικής για την εξυπηρέτηση του δημοσίου αυτού συμφέροντος υπόκειται σε οριακό δικαστικό έλεγχο. Περαιτέρω, η επέμβαση στα περιουσιακά δικαιώματα πρέπει να είναι πρόσφορη και αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού γενικού συμφέροντος και να μην είναι δυσανάλογη σε σχέση με αυτόν (βλ. ανωτέρω μνημονευθείσα αποφ. ΣτΕ 68/2012 Ολομ., σκ. 34 και την εκεί αναφερόμενη νομολογία του Ε.Δ.Δ.Α.). Συνεπώς, εν προκειμένω, εφ' όσον, όπως κρίθηκε ανωτέρω στην σκέψη 23, οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012, θεωρούμενες στο σύνολό τους, δεν θίγουν τον πυρήνα των συνταγματικών δικαιωμάτων, που απορρέουν ιδίως από τα άρθρα 22 και 23 του Συντάγματος, ούτε παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας, οι ρυθμίσεις αυτές δεν παραβιάζουν ούτε το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και, άρα, είναι απορριπτέοι οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως.

42. Επειδή, σύμφωνα με τις προηγούμενες σκέψεις, οι κρινόμενες αιτήσεις πρέπει να γίνουν δεκτές, κατά το μέρος που πλήττουν τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1, 2 και 4 της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012 και να απορριφθούν κατά τα λοιπά. Αντιστοίχως, πρέπει η παρέμβαση του

./.

Θεωρήθηκε

ΚΤΕΛ Χαλκιδικής να απορριφθεί, κατά το μέρος που αφορά τις διατάξεις αυτές της προσβαλλόμενης ΠΥΣ, και να γίνει δεκτή κατά τα λοιπά.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Καταργεί τις δίκες κατά το μέρος που αφορούν τις διατάξεις του άρθρου 1 της προσβαλλόμενης ΠΥΣ 6/2012.

Δέχεται τις κρινόμενες αιτήσεις κατά το μέρος που αφορούν τις διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 4 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 6/2012.

Ακυρώνει τις διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 4 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 6/2012.

Απορρίπτει τις κρινόμενες αιτήσεις κατά τα λοιπά.

Απορρίπτει την παρέμβαση του ΚΤΕΛ Χαλκιδικής κατά το μέρος που αφορά τις διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 4 του άρθρου 3 της ΠΥΣ 6/2012.

Δέχεται την παρέμβαση του ΚΤΕΛ Χαλκιδικής κατά τα λοιπά.

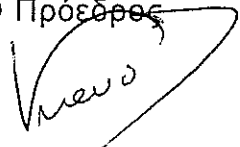
Απορρίπτει τις λοιπές παρεμβάσεις.

Διατάσσει την απόδοση των παραβόλων.

Συμψηφίζει μεταξύ των διαδίκων την δικαστική δαπάνη.

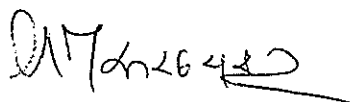
Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 28 Ιανουαρίου, 22 Φεβρουαρίου, 14 και 15 Μαρτίου και 1 Απριλίου 2013

Ο Πρόεδρος

Κ. Μενουδάκος

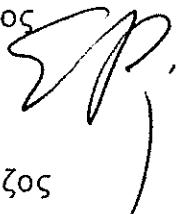
Η Γραμματέας

Μ. Παπασαράντη

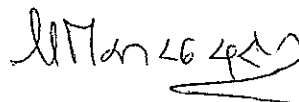
και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 24ης Ιουνίου 2014.

Ο Πρόεδρος

Σωτ. Αλ. Ρίζος

Η Γραμματέας

Μ. Παπασαράντη

